

Vaertlinck *contact*

Tijdschrift van de genealogische en heemkundige kring Vaertlinck vzw - Willebroek

Vaertlinck *contact*

Abonnement: 20 euro door storting op ondervermeld rekeningnummer

ISSN 1782-2785

Koninklijke Bibliotheek van België - Wettelijk depot nr. D/2011/12484/5

Secretariaat

Vaertlinck vzw | p.a. René Pattyn | Molenweg 24 | B-2830 Willebroek

Contact

tel. GSM 0477 266 537 | rene.pattyn@telenet.be | www.vaertlinck.be

Praktische gegevens

Ondernemingsnummer 881 351 205

IBAN BE94 7512 0635 5214 | BIC AXABBE22

Erkende culturele vereniging Willebroek: culw083

De vereniging staat los van alle filosofische en ideologische strekkingen

Bestuursleden

Annie Van Dessel (Voorzitter)

Jan Peeters (Ondervoorzitter)

Gust Van Auwenis (Ere-voorzitter)

René Pattyn (Secretaris)

Guido Van Humbeeck (Penningmeester)

Leon Bernaerts

Emiel Geens

Natalie Geuens

Gary Mantijs

Eric Van Winghe

Rik Van der kriecken

Vaertlinck vzw is lid van

Koninklijke Vereniging voor Natuur- & Stadschoon vzw

Colofon

Op de cover

Constructiewerken aan de 3e sectie van het Kanaal te Willebroek. Overzicht van de aanleg van sluis nr 2 in Groot-Willebroek.

Deze foto is genomen op 22 september 1908, volgnummer 595 door de Brusselse fotograaf A. Louvois.

Editie

Jaargang 14 | nr. 3 | juli-augustus-september 2019

Werken mee aan dit nummer

René Pattyn
François van der Jeught
Annie Van Dessel
Leon Bernaerts
Dirk Cortebeek
Leo Siebens

Vormgeving

Natalie Geuens

Eindredactie

Annie Van Dessel
René Pattyn

Verantwoordelijke uitgever

Annie Van Dessel
Voorzitter
Tisseltsesteenweg 92
B-2830 Willebroek

Redactieadres

Molenweg 24
B-2830 Willebroek
info@vaertlinck.be
www.vaertlinck.be

ISSN 1782-2785
Koninklijke Bibliotheek van België - Wettelijk depot nr.
D/2011/12484/5

Alle rechten voorbehouden. Het overnemen van teksten of beeldmateriaal kan slechts gebeuren mits schriftelijke toelating van de auteur en vermelding van het tijdschrift Vaertlinck Contact, jaargang en nummer. Elke auteur is individueel verantwoordelijk voor de inhoud van zijn of haar artikel.

Voorwoord

Beste lezer,

Ook wij proberen ons constant bij te scholen ... Zaterdag 15 juni waren we te gast in het prachtige gebouw van Familie-kunde Vlaanderen vzw te Merksem.

Een aanrader! We waren overdonderd door de 'schatten' die daar te ontdekken zijn. Geniet even mee van enkele sfeerbeelden.

Het werd een prettige, gezellige en leerrijke dag. We wensen jullie een fijne en aangename zomer. Maar ons deurtje gaat in juli en augustus dicht en wij gaan ons herbronnen. We zijn wel per e-mail en telefoon bereikbaar mocht u de passie voelen dringend opzoekwerk te doen.

Fijne vakantie en tot ziens in september!

De redactie

Inhoud

De bewaking van het Fort van Breendonk in WO II	02
Rechtzetting artikel Philippe Thys	06
Scheepsaankopen en -verkopingen in Mechelen	07
Florent Siebens (deel II)	14
Cursus stamboomkunde met gevolgen (deel II)	19
Het einde van de Blaasveldse windmolen	23
Een ornament, een gildebreek, Het Heilig Kruis en Baron de Prant, een merkwaardige connectie (I)	26
Ereleden en Steunende leden	31
Devotionalia beurs	32
Mededelingen	33
Advertenties	34

Foto: René Pattyn, 2019

De bewaking van het Fort van Breendonk tijdens WO II

De bewaking van het interneringskamp werd tijdens de bezetting geleverd door de Wehrmacht en voorzorg doorgaans een veertigtal manschappen, die om de drie of vier maanden werden vervangen. Daarenboven leverde de Sicherheitspolizei van Brussel een twaalfstal Belgische SS-mannen die om de veertien dagen werden afgelost.

Het merendeel van de Belgische SS-mannen kwamen in september 1941 in het kamp van Breendonk toe. Zij kwamen er als helpers van de Duitse SS-mannen en vervulden verscheidene functies zoals de bewaking van de gevangenen, toezicht over het werk van de gedetineerden, kantoorbediende en tolk.

Hun aantal schommelde naargelang de tijdstippen van het jaar, tussen de zes of twaalf manschappen.

De wreedaardigste onder hen waren Wyss, Debodt, Brusselaars, Raes, Pellemans en Vermeulen.

WYSS Fernand Frans Juliaan, ° Antwerpen op 2 januari 1920. Belgische SS-man, belast met de bewaking van gevangenen tijdens de werkuren. In functie te Breendonk van september 1941 tot september 1944. Zijn slachtoffers zijn niet te tellen. Het was een echte beul en schiep behagen in de uitmoording van gevangenen.

Beschuldigd en veroordeeld voor: 1° Vrijwillige doodslag met voorbedachten rade op 16 gedetineerden van het Fort van Breendonk; 2° Vrijwillige slagen en verwondingen aan 166 gedetineerden van het Fort met blijvende ongeschiktheid tot gevolg.

Hij kreeg de doodstraf en werd gefusilleerd te Antwerpen in de Militaire Bakkerij van het Kiel.

† Antwerpen op 12 april 1947.

DE SAFFEL Marcel Eugenia Joseph, ° Lokeren op 26 augustus 1916. Belgische SS-man, secretaris van de commandant, belast met de inschrijving van de gevangenen bij hun aankomst in het kamp. In functie van 2 september 1942 tot bij de Bevrijding.

Hij was ook tolk en nam deel aan mishandelingen in het bureau. Bij de ondervragingen in de bunker en bij terechtstelling gaf hij lezing van het doodvonnis (30 terechtstellingen). Woonde in Destelbergen.

Kreeg de doodstraf en werd gefusilleerd in Delobbekazerne te Mechelen († Mechelen 12 april 1947).

LAMPAERT Adolphus Daniël P. C., ° Merksem op 17 juni 1909. Belgische SS-man belast met kantoorwerk, controle der pakketten van de gevangenen. Maakte ook deel uit van de Sicherheitsdienst te Antwerpen. In functie te Breendonk van september 1941 tot einde mei 1944. Was ook gedurende een bepaalde periode bewaker en was buitengewoon brutaal.

Woonde in Antwerpen. Kreeg de doodstraf. Gefusilleerd in Delobbekazerne te Mechelen op 12 april 1947.

PELLEMANS Jan August Leopold G., geboren te Rumst op 17 mei 1923. Belgisch SS-man belast met kantoorwerk en aanvankelijk helper van De Saffel, daarna belast met het toezicht op de gevangenen tijdens het werk. Hij stond bekend een zeer brutaal iemand te zijn geweest. Hij woonde in Edegem. Pellemans kreeg de doodstraf en werd gefusilleerd en is overleden te Namen op 12 april 1947.

BAELE Robert Adolphe, geboren te Waarschoot op 17 oktober 1901. Belgisch SS-man, aangesteld voor de controle op de pakketten van de gevangenen en de uitdeling van kledij. Ook werktoezicht behoorde tot zijn functie. Baele Robert verliet het kamp in mei 1944 om zich in het burgerleven terug te trekken, hij trad in dienst van een privéonderneming in Willebroek. Hij woonde in Gent maar verbleef in de August Van Landeghemstraat te Willebroek. Hij kreeg levenslang en overleed in Gent op 3 mei 1973.

VAN HUL Frans Albert, geboren in Bazel op 6 juli 1911. Belgisch SS-man en gewezen Legioensoldaat. Hij was kantoorbediende en trad zeer brutaal op tegenover de gevangenen, hij woonde in Bièvre, kreeg levenslang en overleed in Bièvre op 20 april 1983.

VAN NECK Frans Lodewijk A., ° Breendonk op 30 juli 1915. Belgisch SS-man en chauffeur van de kampcommandant, hij woonde in Antwerpen. Kreeg de doodstraf en genade, hij overleed te Antwerpen op 17 maart 1988.

BRUSSELAERS Felix Karel R., geboortig van Booischot op 15 juni 1912. Belgisch SS-man met toezicht op de arbeid van de gevangenen, inzonderheid de groentetuin. Hij was buitengewoon brutaal, woonde in Heist-op-den-Berg. Hij kreeg de doodstraf en werd gefusilleerd in Delobbekazerne te Mechelen en overleed aldaar op 12 april 1947.

RAES Eugène Alphonse, geboren te Laken op 10 augustus 1919. Ook Belgisch SS-man en aangesteld als werkopzichter vanaf oktober 1941 tot 16 november 1942. Woonachtig te Brussel. Kreeg de doodstraf en werd tevens gefusilleerd in Delobbekazerne te Mechelen. Datum van overlijden 12 april 1947.

CUYT Edmond Aloïs, geboren te Hingene op 10 mei 1920. Belgisch SS-man en was magazijnhouder. Hij zou talrijke zaken ontvreemd hebben die door het Leopold III-tehuis aan de gevangenen werden toegezonden, verder werd hij beticht van mishandeling van de gevangenen. Woonde in Merksem en kreeg levenslang, hij overleed te Merksem op 26 mei 1986.

VAN DE VOORDE Gaston Arthur A. E., °Wachtebeke op 17 juni 1912. Belgisch SS-man, hij deed kantoorwerk in vervanging van Lampaert Adolphus Daniël P. C., hij werd beschuldigd voor mishandeling van de gevangen. Zijn laatste adres was te Gent. Kreeg de doodstraf en nadien genade. Hij stierf te Aalst op 16 april 1986.

VAN DER MEIRSCH Emile Clement, geboren te Bergen (Mons) op 17 september 1920. Belgisch SS-man, opzichter en toezicht op de toegezonden pakketten. Hij werd beschuldigd om in zijn voordeel pakken te hebben ontvreemd, deze pakketten werden ten voordele van de gevangenen opgezonden. Woonde te Diest en kreeg levenslang. Hij stierf te Hasselt op 26 april 1997.

VAN PRAET Petrus Joannes, geboren te Buggenhout op 19 mei 1902. Hij hoorde bij het burgerpersoneel en was tuinier. Hij heeft vele gevangenen verklikt. Door deze verklikking zijn sommige gevangenen omgekomen ingevolge van slagen die hun door de SS-mannen werden toegebracht. Ook hij deelde slagen uit aan de gevangenen, hij woonde in Bornem. Hij kreeg de doodstraf en werd gefusilleerd in Delobbekazerne te Mechelen alwaar hij stierf op 12 april 1947.

CARLEER Karel Frans, geboren in Londerzeel op 6 oktober 1909. Was tewerkgesteld als burgerperso-

neel en was smid. Hij heeft gevangenen mishandeld. Zijn laatste woonplaats was Londerzeel. Hij kreeg de doodstraf en werd gefusilleerd in Delobbekazerne te Mechelen alwaar hij stierf op 12 april 1947. AMELINCKX Franciscus Aloysius, geboortig van Hingene op 19 oktober 1880. Was in dienst als burger-

personeel en was stalknecht. Hij werd beschuldigd van mishandeling van gevangen, daarvoor kreeg hij 20 jaar dwangarbeid en stierf in Sint-Gillis op 1 september 1947.

OBLER Walter, geboren in Berlijn op 2 februari 1906. Was Oberarbeitsführer en woonde in Brussel. Hij kreeg de doodstraf en werd gefusilleerd in Delobbekazerne te Mechelen alwaar hij overleed op 12 april 1947.

LEWIN Sally, geboren in Polen in de stad Wongrowitz op 1 januari 1899. Was Arbeitsführer en woonde in Brussel. Kreeg de doodstraf en werd ook in Delobbekazerne te Mechelen gefusilleerd. Datum van overlijden 12 april 1947.

SCHMANDT Leo, geboren in Berlijn op 30 december 1904. Was Arbeitsführer en woonde in Sint-Joosten-Node, hij kreeg 15 jaar gevangenisstraf. Datum van overlijden ongekend.

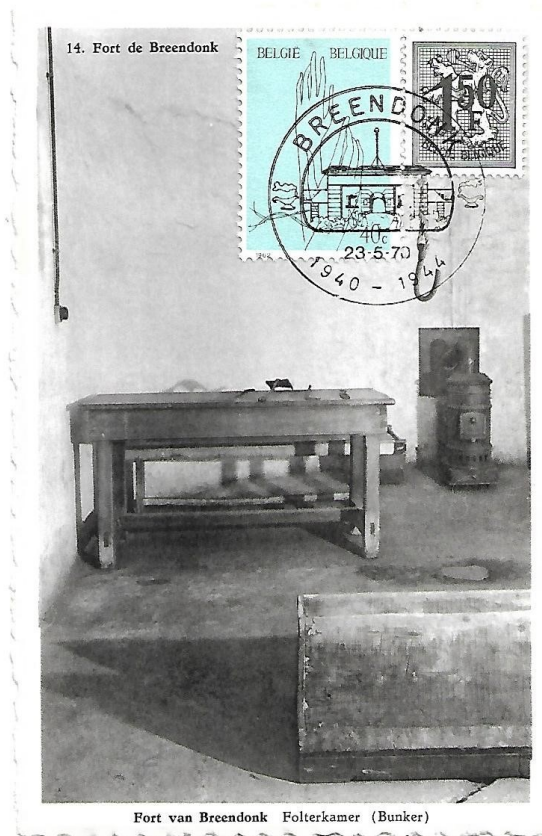
HERMANS Guillaume Marie René, geboren in Hasselt op 15 februari 1918. Arbeitsführer. Kreeg de doodstraf en werd gefusilleerd in Delobbekazerne te Mechelen waar hij stierf op 12 april 1947.

VAN BORM Henri Joseph, geboortig van Leffinge op 23 september 1915. Hij was gevangene en kreeg vrij spraak. Datum van overlijden niet bekend.

DE BODT Richard, geboren te Brussel op 26 februari 1908. Belgische SS-man. Hij kwam in het kamp van Breendonk toe in augustus 1942. Hij nam dezelfde functies waar als Wyss en dit tot de bevrijding. Hij trad op wreedaardige wijze op tegenover de gevangenen. Zijn brutaliteiten moesten niet onderdoen voor de brutaliteiten die Wyss gedaan heeft. De Bodt en Wyss traden bijna altijd samen op; hetzij in de folterkamer of op de plaats van het werk. Samen zijn zij verantwoordelijk voor de vele moorden. Op 14 november 1946 werd hij bij verstek ter dood veroordeeld te Mechelen. De Bodt werd aangehouden in Koblenz (Duitsland) op het einde van 1951. Hij was daar werkzaam als officier bij het Franse bezettingsleger. Zijn doodstraf werd bevestigd in 1952 te Antwerpen en overgebracht naar de gevangenis van Leuven waar hij verbleef tot zijn dood. Zijn laatste opgegeven adres was in Willebroek. Zijn doodstraf werd omgezet in levenslange opsluiting en hij stierf in Sint-Gillis op 9 januari 1975.

VERMEULEN Georges Alfons Angela, geboortig van Berendrecht op 4

Fort van Breendonk Folterkamer (Bunker)

april 1911. Belgisch SS-man en bevelvoerder over de jonge Belgische SS-mannen die de bewaking verzekerde van de in de cellen opgesloten gevangenen. Hij kreeg de doodstraf en werd gefusilleerd in Delobbekazerne te Mechelen waar hij stierf op 12 april 1947.

DE VOS Valère, geboren te Aalst op 13 mei 1916. Was Arbeitsführer en werd door zijn medegevangenen terechtgesteld, hij overleed in Buchenwald op 12 augustus 1944.

DAUMERIE Fernand, woonde in Jumet en was Arbeitsführer en Zugführer van kamer 3. Kreeg de doodstraf en werd gefusilleerd in Charleroi.

WESTERLINCK Fidèle, Nationaal Socialist, was slechts twee maanden in Breendonk. Er werd geen enkele klacht tegen hem ingediend.

ARRAS Jean, Belgisch SS-man belast met de controle op pakketten en toezicht op de werken. In juni of juli

1942 zou hij in de gevangenis te Sint-Gillis opgesloten worden ingevolge een felle discussie met Schmitt.

COPPENS Armand, Belgisch SS-man en architect/ontwerper van de cellen voor de gevangenen.

De beulen van het Fort van Breendonk tijdens hun proces te Mechelen in 1946

Bronnen:

Archief François De Pauw (†Bornem op 6 februari 2015).

Foto. J. Droesbeke, Merchtem, ex. pris pol. – gew. pol. gevang.

Foto proces: www.breendonk.be

©Stadsarchief Mechelen, Foto Van Baelen, Proces Breendonk, 7 mei 1946.

De samensteller van dit artikel stelde vast dat de schrijfwijze van Fernand Wyss op verschillende wijze wordt geschreven, nl.: Wijss, Wyss en Weiss.

Aanvang van het proces: 5 maart 1946 te Mechelen.

Samengesteld: René Pattyn

Rechtzetting

Op bladzijde 12 van Vaertlinck Contact 2019 - nr. 2, kon u lezen dat Philippe Thys de eerste Belg was die de Ronde van Frankrijk won. Een alerte lezer uit Blaasveld liet ons weten dat Odi(e) Defra(e)ye hem voor ging op 28 juli 1912, enkele maanden na het vergaan van het luxeschip de Titanic.

Dus ere wie ere toekomt ... en onze excuses!

Odile Defraye Ronde winnaar 1912, zijn bijnaam was 'Frayke'

Het café van Odile Defraye in Rumbeke

Odiel (Odile) Defra(e)ye werd geboren op 14 juli 1888 in Rumbeke (Oost-Vlaanderen) en hij overleed op 20 augustus 1965 in Bierges (Waals Brabant) waar hij inwoonde bij zijn zoon.

Hij was de oudste van 12 kinderen en zoon van Camiel Defraeye (1860-1931), een arbeider in de steenovens, en Sidonie Sioen. Al jong nam Defraeye deel aan wielervedstrijden. Zijn eerste succes boekte hij in 1908, toen hij de Ronde van Vlaanderen voor amateurs won. In 1911 werd Defraeye Belgisch kampioen op de weg en in het voorjaar van 1912 won hij de Ronde van België.

Als eerste Belg en tweede niet-Fransman won hij in dat jaar de Ronde van Frankrijk. Hij zegevierde ook in drie ritten. Zijn overwinning zorgde voor een nooit geziene volkseuforie in België.

Op 13 oktober 1915 tijdens hun vlucht voor het oorlogsgeweld huwde hij te Proven (West-Vlaanderen, deelgemeente van Poperinge) Magdalena ('Madi') Stamper (1893-1954). Hun eerste zoon Jozef werd in 1916 geboren. Zoon Daniël werd na de oorlog geboren in 1919.

Na de Eerste Wereldoorlog won Defraeye nog één etappe in de Ronde van België, en in 1924 stopte hij met wielrennen. In 1926 trokken Odile en Madi naar Frankrijk om er te boeren. Het werd geen succes. Drie jaar later keerden ze naar ons land terug om aan de westkust (Lombardsijde en De Panne) enkele horecazaken uit te baten.

Met het geld dat hij als wielrenner verdiende, kocht hij in Rumbeke een herberg waar later een velodroom in openlucht werd ingericht, gekend als de wielerpiste Defraeye-Sercu. Hij verhuisde op het einde van de jaren 1920 uit Rumbeke en raakte later wat op de dool.

Odile ging op het einde van de jaren '50 inwonen bij zijn zoon Daniël in Brussel en op 20 augustus 1965 stierf hij te Bièrges (Waals-Brabant) waar hij werd begraven.

100 jaar na zijn Ronde overwinning, in 2012, werd voor hem een monument opgericht op het Kerkplein van Rumbeke. Hij kreeg in 2006 een eigen straatnaam in een wijk in Rumbeke die naar lokale wielrenners werd genoemd.

Bronnen: Wikipedia; De Ronde van Frankrijk, uitgeverij Deltas d-MMI- 0001-515NUGI466 van Hagen BoBdorf; (www.zonnebeke.be-heemvrienden)

Annie Van Dessel

Scheepsaankopen en -verkopingen door schippers van Willebroek en Heindonk in Mechelen in de tweede helft van de zestiende eeuw

Vooraf

Al in de vijftiende eeuw was Mechelen een belangrijk centrum van scheepsbouw met een hoogconjunctuur in de periode 1440-1470. De concurrentiekracht van de Mechelse scheepsbouwers overvleugelde en benadeelde toen zelfs de Antwerpse scheepsbouw. Als kleinste gebied van de Bourgondisch-Habsburgse Nederlanden, midden in het hertogdom Brabant, bleef Mechelen tot in het derde kwart van de zestiende eeuw een draaischijf van de productie en handel in vrachtschepen, voornamelijk van pleitschepen. Ook scheepsbouwers, schippers en kooplieden uit steden in Brabant, Holland, Vlaanderen en Zeeland verhandelden in de Dijlestad hun vaartuigen. Het jaarlijks aantal scheepsverkopingen toont dat aan. De Florentijnse koopman Lodovico Guicciardini (1521-1589) was er ooggetuige van. In zijn *Descrittione di tutti Paesi Bassi*, voor het eerst gedrukt in 1567 bij Plantijn in Antwerpen, schreef Guicciardini trouwens dat in Mechelen artilleriegeschut werd gegoten zoals nergens anders, klokken en ander kopergieterwerk, *similmente navili a ogni foggia & d'ogni portata*, vrij vertaald, alsook schepen van elk type en elk vrachtvermogen (p. 210).

Panoramisch zicht op Mechelen vanuit het noordwesten. Gekleurde ets uit G. Braun en F. Hogenberg, *Civitatis orbis terrarum*, Keulen, 1575-1591. Mechelen had een stadsomwalling met twaalf poorten. De vele torenspitsen van kerken en kloosters overheersten het panorama. De scheepstimmerwerven situeerden zich in de vijftiende en de zestiende eeuw voornamelijk net buiten de stad op de beide oevers van Dijle. (© Regionale Beeldbank Mechelen, SME001002156)

De opstand tegen de vorst die in Spanje resideerde, veroorzaakte en versnelde in de jaren '70 van de zestiende eeuw de steile economische neergang van Mechelen, wat ook een weerslag had op de scheepsbouw en -handel. Hét dieptepunt van het sociaaleconomisch leven was het Calvinistisch bewind van Mechelen (1580-1585), weliswaar gevolgd door een lichte heropleving. Toch zouden o.a. de Mechelse scheepsbouw en -handel niet meer hetzelfde niveau bereiken als voorheen¹.

¹G. ASAERT & F. VAN DER JEUGHT, *Mechelse scheepsbouwers op de Antwerpse markt in de 15de eeuw*, *Handelingen van de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen* (verder als: HKKOLKM), dl. 119, Mechelen, 2015 (i.e. 2016), p. 141-172.

G. ASAERT & F. VAN DER JEUGHT, *Mechelse scheepsbouwers en hun scheepsverkopingen in Mechelen en Antwerpen in de 16de eeuw* (deel 1), in *HKKOLKM*, dl. 121/1, Mechelen, 2017 (i.e. 2018), p. 77-119 en id. (deel 2), dl. 122, Mechelen 2018 (i.e. 2019), (ter perse).

Scheepsverkopen

In de loop van de tweede helft van de zestiende eeuw kochten en verkochten slechts zes schippers, die in Willebroek woonden en een schipper van Heindonk, vaartuigen in de Dijlestad. Mogelijk waren schippers van Willebroek en Heindonk toen sterker georiënteerd op de scheepsproductie en – verkopen van Boom, maar vooral op die van Antwerpen.

De originele koopakten van de vaartuigen, die aan de contracterende partijen werden uitgereikt, gingen verloren. Hun verkorte versies, de zogenaamde *minuten*, bleven wel bewaard, dankzij de notities van schepenklerken in registers ten behoeve van de eigen administratie.

Exhaustief onderzoek van een reeks akten uit de zestiende eeuw – gekend onder de benaming *Procuratoria* en bewaard in het Mechels Stadsarchief – bracht niet minder dan 1143 scheepsverkopen in Mechelen aan het licht².

De minuten werden, zoals de benaming suggereert, beknopt opgesteld in de vorm van een schuldenkenning: de koper, met opgave van zijn naam, voornaam, beroep en afkomst, erkende een bepaalde geldsom in een bepaalde munt af te betalen aan een verkoper crediteur. De koper was ertoe gehouden zijn debet (schuld) af te lossen op nauwkeurig bepaalde data. Deze tijdelijke uitstaande schuld was blijkbaar de reden waarom de overeenkomst op schrift werd gesteld. Voor de verkoper was het essentieel om een officieel document, gewaarmerkt door de schepenbank, in handen te hebben. Hiermee kon hij eventueel bij wanbetaling de tegenpartij laten dagvaarden. De akte van de schuldenkenning werd een *waterbrief* genoemd, een verhandelbaar schuldbewijs.

In deze bijdrage belicht ik de zes schippers van Willebroek en die van Heindonk in chronologische volgorde aan de hand van hun scheepsverkopen (geselecteerd uit de 1143 akten), geregistreerd voor de Mechelse schepenbank in de periode 1556-1599.

Schippers van Willebroek

1. Laureijs Meingnaert

Op 2 januari 1555 (1556 n.s.) kocht Laureijs *Meingnaert* (*Meijnnaerts, Meijnaerts, Meijnen, ...*), *scipper wonende tot Willebrouck*, een pleitschip van de Mechelse scheepsbouwer Anthonis Bruegelmans. Een pleit was bestemd voor de binnenwateren en de kustvaart. Het was een platbodem (het had dus geen kiel), met zeilen en zwaarden, die de drift moesten tegengaan (d.i. het zijwaarts verplaatsen van het vaartuig).

Het vaartuig dat Laureijs had gekocht, was zeker geen nieuw gebouwd vaartuig. De verkoop van een nieuw gebouwde pleit werd trouwens telkens expliciet in de akten vermeld en de prijs ervan lag merkbaar hoger dan oude(re) vaartuigen.

Laureijs kocht de pleit voor 11 pond groten Vlaams, die hij aan scheepsbouwer Anthonis Bruegelmans met 4 pond groten Vlaams per jaar, telkens op Halfoogst (15 augustus) zou afbetalen³.

Ongetwijfeld was het dezelfde schipper Laureijs *Meijnnaerts*, dan *wonende onder Rumpst*, die van dezelfde Mechelse scheepsbouwer een pleit kocht op 8 februari 1555 (1556 n.s.)⁴.

---

² De *Procuratoria* bevatten schepenakten over machtigingen tot het vestigen, kopen en verkopen van renten, het kopen en verkopen of hypothekeren van gronden of huizen, het innen van renten en huurgelden, het machtigen van personen tot het beheer van goederen of het voeren van rechtszaken. Markant is dat hierin ook de scheepsverkopen werden geregistreerd en de schuldbekentenissen bij de aankoop van vaartuigen o.a. gebouwd door Mechelse scheepsbouwers.

³ Stadsarchief Mechelen, *G. Procuratoria* (Proc.), reg. 3, fol. 58v, 2 januari 1555 (1556 n.s.). Alle documenten berusten op het Mechels Stadsarchief.

Over Anthonis Bruegelmans zie G. ASAERT & F. VAN DER JEUGHT, *Mechelse scheepsbouwers*, o.c., (deel 1), p. 83-86.

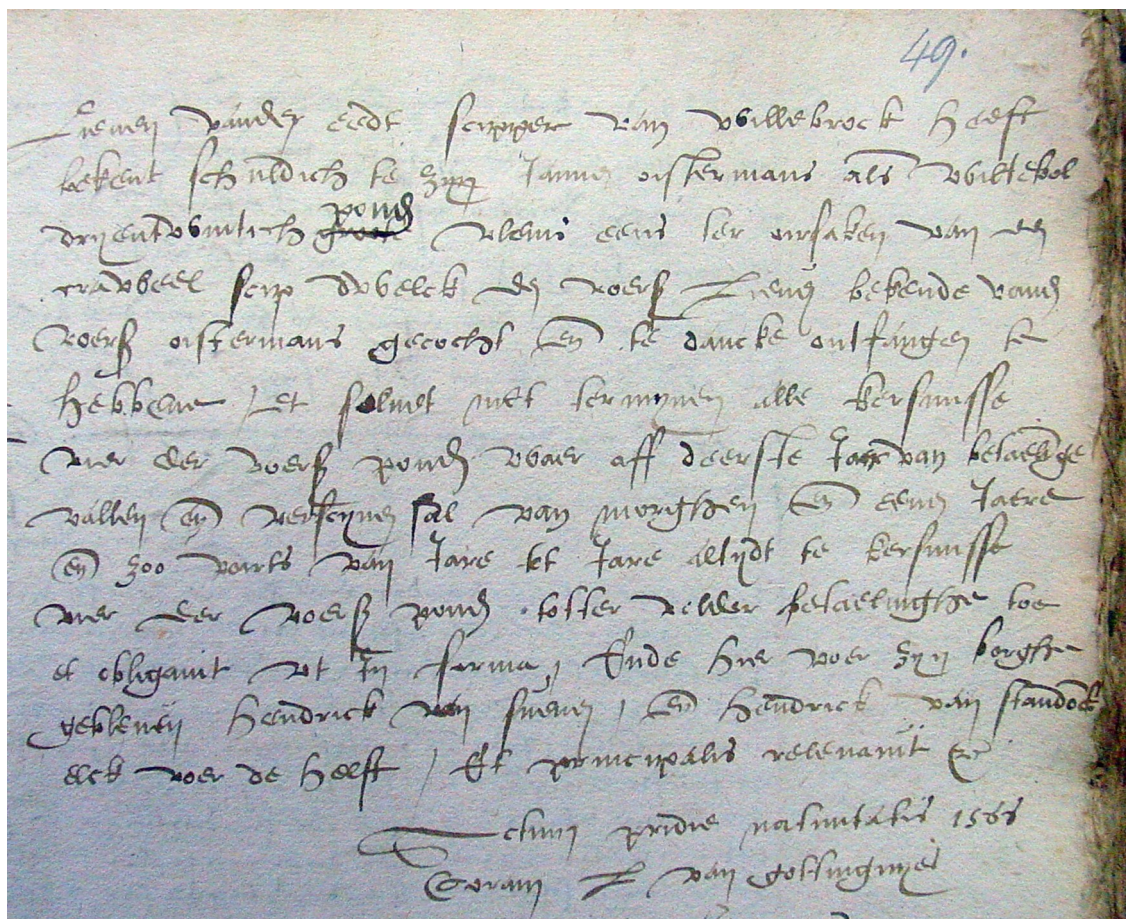
⁴ Proc., reg. 3, fol. 60v, 8 februari 1555 (1556 n.s.).

Laureijs was vrijwel zeker verwant met de schippers Jan, Anthoenis en Nicolaes Meijnaerts uit Leuven, met Lucas Meijnaerts uit Aarschot en met Denys, Lambrecht en Merten Meijnaerts van Mechele. Allen kochten en verkochten zij vaartuigen in de Dijlestad in de periode 1556-1600⁵.

2. Lieven van der Eedt

Pridie nativitatis 1566, d.i. op 24 december 1566, liet Lieven van der Eedt, *scipper van Willebroek* voor de Mechelse schepenen zijn aankoop registreren van een *craweel scip*. Dit is een karveel, een zeewaardig schip. Hij kocht het van Jan Oistermans alias Wiltebol (Wittebol) voor 23 pond groten Vlaams en moest het bedrag jaarlijks op Kerstmis met 4 pond groten Vlaams afbetalen. Hendrick van Suenen en Hendrick van Standonck stonden voor hem borg⁶.

Registratie voor de schepenen van de verkoop van een karveel aan Lieven van der Eedt, schipper van Willebroek, op 24 december 1566 (S.A.M., Proc., reg. 5, fol. 49r, 24 december 1566).

3. Christiaen Drossaerts

De Mechelse schepenen registreerden op 21 april 1571 (na Pasen) de aankoop van een pleitschip door Christiaen Drossaerts, scipper woonende tot Willebroeck en zijn echtgenote Margriete Vijdt.

De koop gebeurde bij maniere van manghelinghe (d.i. een ruil) met de Antwerpse schipper Jannen Janssens. We vernemen niet met welk vaartuig geruild werd, maar vermoedelijk werd een pleit geruild voor een andere pleit. De waarde van beide vaartuigen werd geschat en indien het ene meer waard was dan het andere, werd het verschil bijgepast. Christiaen en zijn echtgenote gaven bij de ruil Jannen Janssens nog 400 karolusgulden. Zij zouden het bedrag jaarlijks afbetalen met 60 karolusgulden, telkens op half maart en uiterlijk op Sint-Jansmis (24 juni)⁷.

⁵ Proc., reg. 4, fol. 19v, 55r, 82r, 145v; id., reg. 5, fol. 44r, 56v; id., reg. 9, fol. 79v en id., reg. 10, fol. 34r, 89v-90r en 125r-125v.

⁶ Proc., reg. 5, fol. 49r, 24 december 1566.

⁷ Proc., reg. 5, fol. 112v, 21 april 1571.

4. Jacop Drossaerts

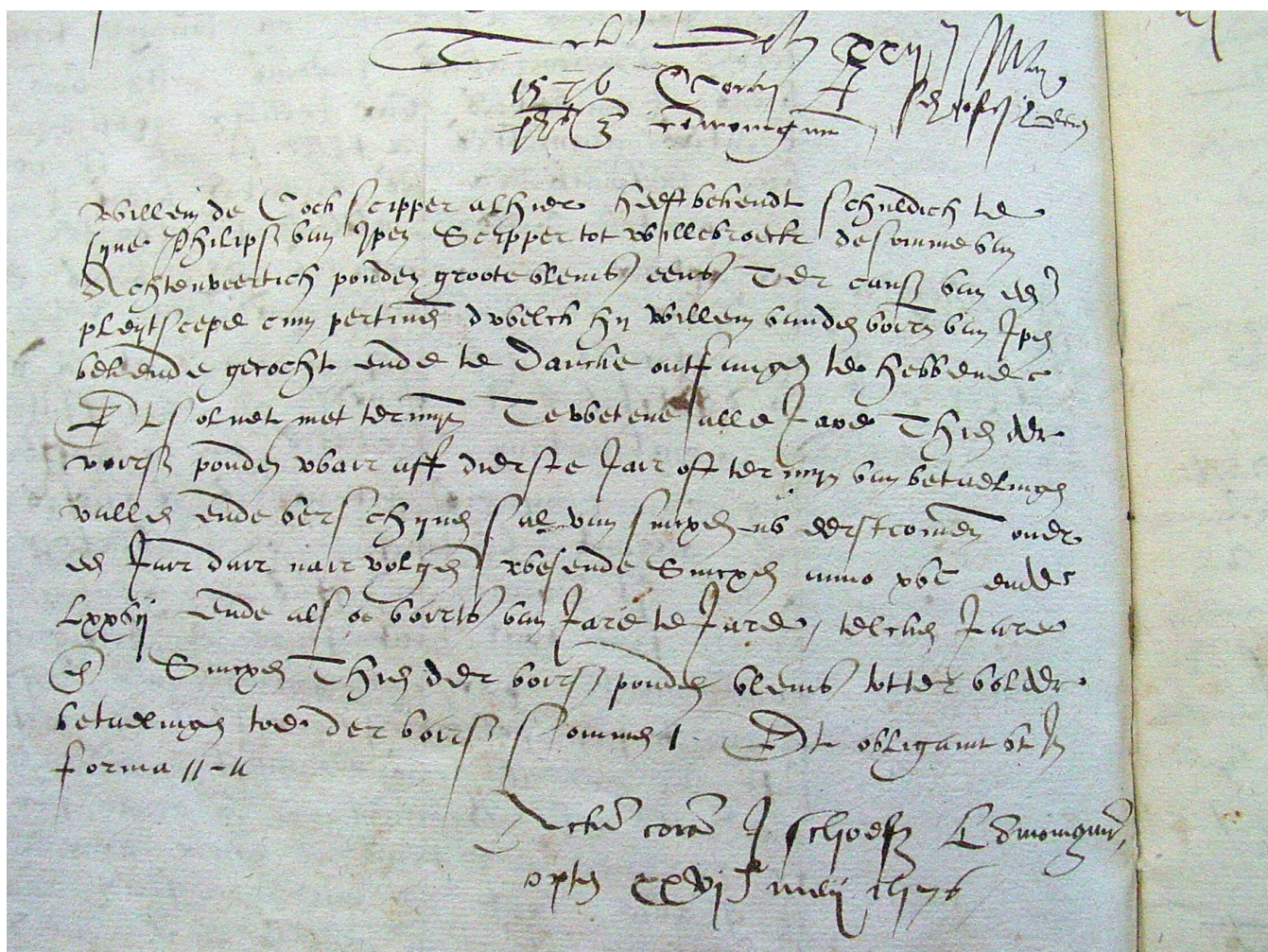
Jacop Drossaerts, *scipper van Willebroeck* en zijn echtgenote Claere Brueckers kochten in Mechelen op 21 april 1572 een pleit van de Antwerpse schipper Huijbrechten Coeck. De prijs ervan bedroeg 40 pond groten Vlaams. De kopers zouden het bedrag afbetalen met 8 pond groten Vlaams per jaar, telkens op 1 mei. Franchois Verhoeven stelde zich borg voor het bedrag van 38 pond groten Vlaams⁸.

Zeer waarschijnlijk was Jacop Drossaerts nauw verwant met schipper Christiaen Drossaerts. Wellicht waren zij op een of andere manier ook familie van Joos Drossaert, schipper van Boom, die in 1539 in Mechelen een pleit kocht voor 39 groten Vlaams van scheepsbouwer Anthonis Bruegelmans en in 1540 een pleit van Mechels schipper Jannen Lippens voor 26 groten Vlaams⁹.

5. Philips van Ipen

De Mechelse schepenen registreerden op 26 mei 1576 de verkoop van een pleit aan Mechels schipper Willem de Cock door Philips van Ipen, *scipper tot Willebroeck*. De koopprijs bedroeg 48 pond groten Vlaams, bedrag dat jaarlijks op Sinksen zou worden afbetaald met 10 pond groten Vlaams¹⁰.

Wellicht is Philips van Ipen te vereenzelvigen met Philips van Nijpen, in 1564 Mechels schipper, of met Philips van IJpen die in 1574 als schipper van Mechelen, in de Dijlestad pleitschepen kocht¹¹.

Registratie voor de schepenen van de verkoop van een pleit aan Philips van Ipen, schipper van Willebroeck, op 26 mei 1576 (S.A.M., Proc., reg. 6, fol. 36v, 26 mei 1576).

⁸ Proc., reg. 5, fol. 125v, 21 april 1572.

⁹ Proc., reg. 2, p. 172 en 173, 5 december 1539 en id., p. 238, 20 november 1541.

¹⁰ Proc., reg. 6, fol. 36v, 26 mei 1576.

¹¹ Proc., reg. 4, fol. 170r, 24 februari 1563 (1564 n.s.) en reg. 6, fol. 17v, 3 juni 1574 en fol. 18r, 5 juli 1574 (2 akten).

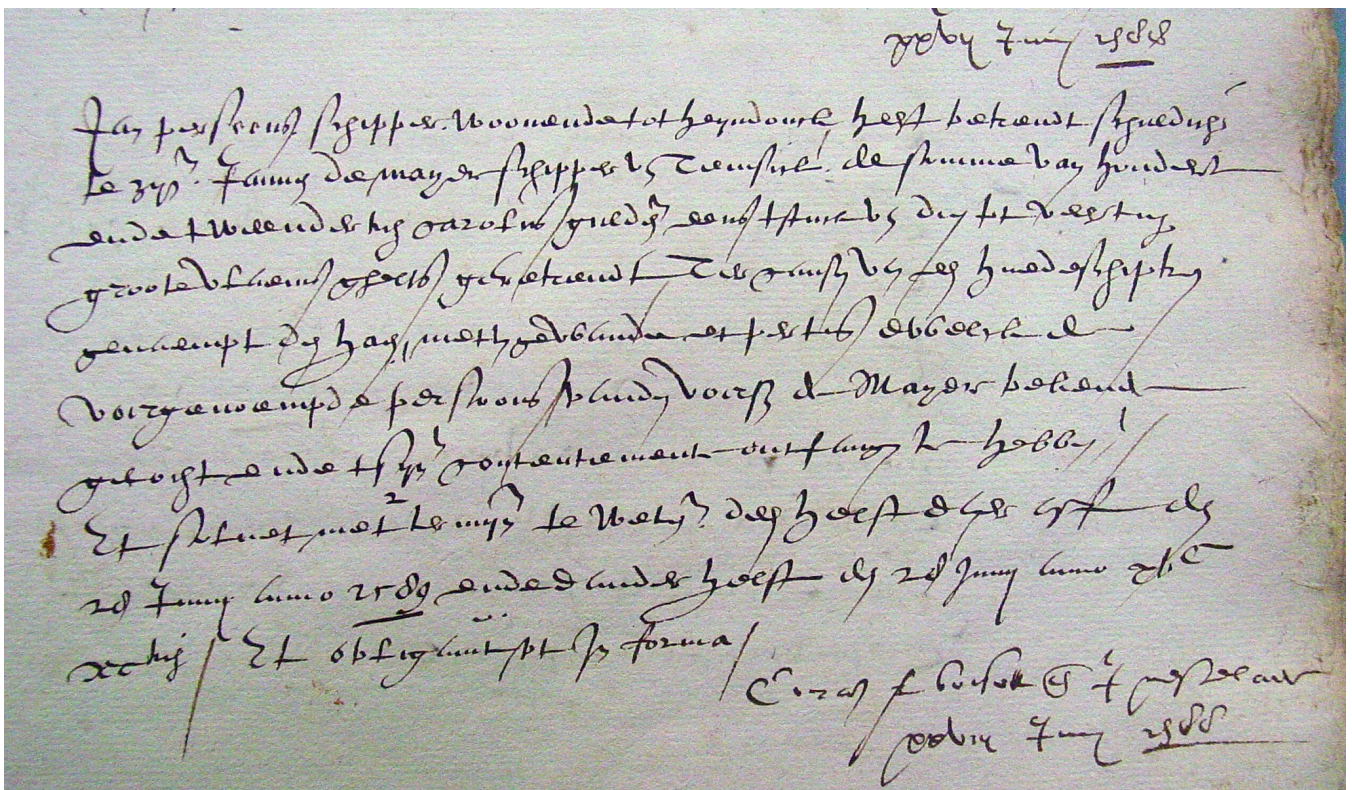
6. Philips Mijntens

Op 23 januari 1599 kocht Mechels schipper Cornelis Verhoft van Philips Mijntens, schipper woonende tot Willebroeck, voor 700 karolusgulden een pleijtschip oft haenevere metten gewande (d.i. getuig, getouw) ende toebehoirten ende bezondere met eene trosse (een tros gebruikt om schepen af te meren). Verhoft zou de koopsom jaarlijks afbetalen met 150 karolusgulden op Sint Jans onthooffdinge (29 augustus). Jan Boschmans, schipper van Mechelen en Jan Blicck, beenhouwer van Mechelen, stelden zich borg voor Cornelis Verhoft¹².

Jan Persoons, schipper van Heindonk

Op 28 juni 1588 liet Jan Persoons, scipper woonende tot Heijndonck, voor de Mechelse schepenen de aankoop registreren van een huedeschipken (d.i. een klein binnenvaartschip) met gewand (d.i. een hijsblok of katrolblok).

Verkoper was Jannen de Maijer, schipper van Temse. De koopprijs bedroeg (slechts) 32 karolusgulden, wat een aanwijzing kan zijn dat het vaartuig dan al een tijd in gebruik was. De helft van het bedrag moest betaald worden op 28 juni 1589 en het saldo het jaar nadien, ook op 28 juni.

28 Junij 1588
Jan Persoons Schipper woonende tot heijndonck heeft bekent Aguedus
de zyn. Jannig de mayer schipper te temse. de somme van hondert
ende tveendertich karolus gulden eenstfurens dyft vresting
grootelienens ofschot getreent te temse by seghuedeschippen
genempt dy has methgedonden setstet obbere de
voorzewempde persoons blindvoers d. Mayor bekent
getogt ende t hys contentement ontling te heindonck
Et setstet met temse te wely? dy heeft d. g. v. d. dy
28 Junij anno 1588 ende d. ander heeft dy 28 Junij anno 1589
rechtig. Et oblynt pt. s. forma
C. van f. b. d. d. f. g. d. d. d.
28 Junij 1588

Registratie voor de schepenen van de koop van een heude aan Jan Persoons, schipper van Heindonk op 18 mei 1588 (S.A.M., Proc., reg. 9, fol. 18r, 28 juni 1588).

Deze heude droeg de naam *Den Haen*. Af en toe werden in de akten van de *Procuratoria* de namen van de vaartuigen opgenomen, vooral van heuden en pleiten. Opvallend is dat het vaak om dierennamen ging. Vaartuigen kregen ook namen van mythologische wezens, zoals *Den Draeck*, *Den Eenhoren* en *den Vogelgrijp* (d.i. een griffioen), of namen die verwezen naar de Bijbel en het Christendom zoals *De Doorne Croone*, *Den Inghel* en *Jerusalem*. Ze kregen ook heiligennamen, zoals *Sint-Anne*, *Sint-Jacop* en uiteraard *Sint-Christofle*, de patroon van de reizigers en de zeevarenden. Nog andere scheepsnamen in de zestiende eeuw waren bijvoorbeeld *De Drij Eckelen*, *De Marie*, *Den Langhen Heijne*, *Tlieveken* en *Den Truert Nijet*¹³.

¹² Proc., reg. 10, fol. 85v, 23 januari 1599.

¹³ G. ASAERT & F. VAN DER JEUGHT, o.c., (2018).

*Een Belgisch pleitschip (links) bij hevige wind. Rechts een koster.
(Nederlands Scheepvaartmuseum, Amsterdam , inv./cat.nr A 1894)*

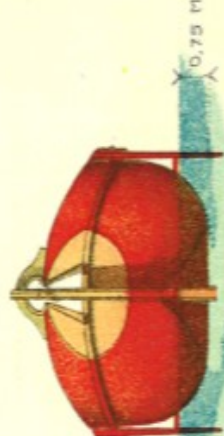
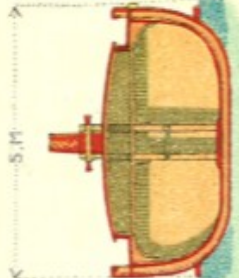
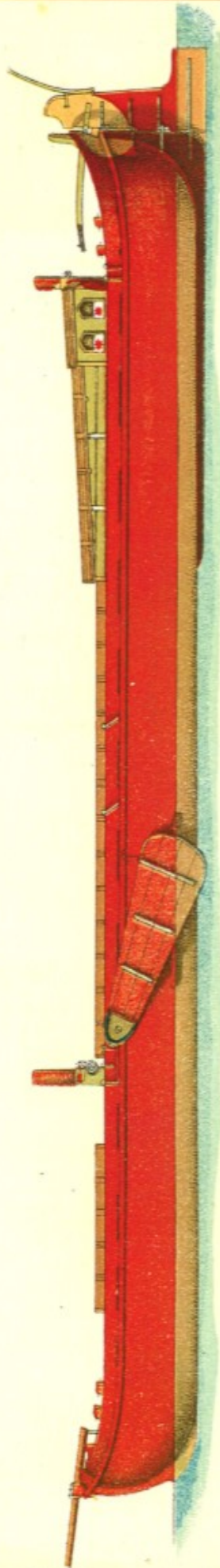
Nawoord

In deze bijdrage bracht ik zes schippers van Willebroek en een schipper van Heindonk onder de aandacht die in de periode 1556-1599 voor de Mechelse schepenen de verkoop of aankoop van een vaartuig lieten registreren. Dat ook een karveel werd aangekocht, dat een zeewaardig schip was, wijst erop dat de handelsactiviteiten van de schipper verder reikten dan de binnenvaart.

Omdat wellicht schippers van Willebroek en van Heindonk vooral hun aan- of verkoop van vaartuigen lieten registreren voor de stadsmagistraat van Antwerpen, zou verder archiefonderzoek hierover meer duidelijkheid kunnen brengen.

Mechelen, 27 april 2019.

François van der Jeught

VLAAMSCHÉ PLEIT.

FLÄMISCHÉ PLEIT.

FLEMISH PLEIT.

PLEIT FLAMAND.

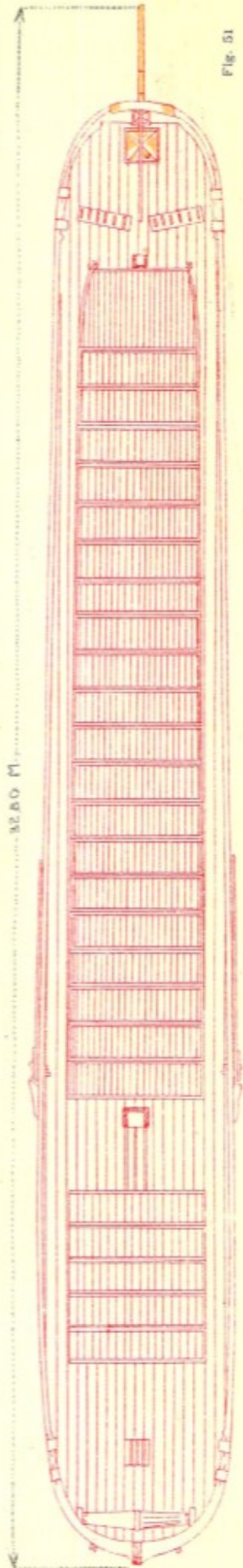

Fig. 51

DE OORLOGSTRAGEDIE VAN FLORENT SIEBENS (deel II)

29 juni 1942 – 6 juli 1943: Gevangenis Wuppertal (Duitsland)

Vanaf nu werd er niets meer vernomen van de gevangenen. Ze werden ondergebracht in aparte cellen, de eenzaamheid sloeg toe. Hier werden ze voor het eerst ingeschakeld in de oorlogsindustrie, als opdracht moesten ze dagelijks 11 paar soldatenbeenkappen voorzien van gespen via naaiwerk. Dat bood enigszins verstrooiing in hun eentonig bestaan. Op 14 januari 1943 werden 25 leden van de Zwarte Hand voor de rechtbank gedaagd. Eén advocaat verdedigde hen, maar... daar mochten ze vooraf geen contact mee hebben. Nazi-rechter Freisler was speciaal van Berlijn naar Wuppertal gekomen. *N.B.: Deze Freisler zou later ook het proces voeren tegen de Stauffenberg samenzweerders, die op 20 juli 1944 een mislukte aanslag op Hitler pleegden.*

Zestien van de 25 Zwarte Hand-leden werden ter dood veroordeeld. Alle ter dood veroordeelden hebben een genadeverzoek ingediend. Aan vier van hen werd genade verleend: Joris Van Lent, Camiel Bastiaens, Pieter Van Obbergen en Louis Meeus. Op welke gronden dit de ene wel en de andere niet gegeven werd is nooit opgehelderd. De ter dood veroordeelden Marcel en Remy De Mol, Henri Pauwels, Achiël Daes, Emiel De Cat, Jozef Verhavert, Albert De Bondt, Jozef Peeters, Louis Hofmans, Edmond Maes, Jean-Pierre Vincent en Clement Dielis werden er afgezonderd, en leefden enkele maanden in doodsangsten. Stil aan begonnen ze hoop te koesteren dat de uitvoering van het doodvonnis zou uitblijven.

In Wuppertal was Jozef Peeters uit Lippelo de eerste van de groep die overleed. Hij stierf ten gevolge van TBC op 11 maart 1943.

Op 29 mei 1943 werd de stad zwaar gebombardeerd door de Britse luchtmacht. Er vielen duizenden doden. Ook de gevangenis werd beschadigd. In de nacht van 24 op 25 juni volgde een tweede zwaar bombardement. Dat vernielde de ganse gevangenisinfrastructuur. De Zwarte Hand-leden overleefden allen dit bombardement, meerdere andere gevangenen niet.

De overplaatsing naar een andere locatie drong zich op en die gebeurde twee weken later.

7 juli 1943 – 14 maart 1944 Kamp Esterwegen-Börgermoor (Noord-Duitsland), dicht bij Nederland

Hier kwam een eind aan het eentonige gevangenisleven. Alle leden werden ondergebracht in barakken die plaats boden aan circa 125 bewoners. Voortaan droeg iedereen ook de voorgeschreven kampkledij. Deze bestond uit een zwarte vest met gele mouwen, een zwarte broek, grijze muts, "Russische" kousen (vierkante lappen flanel op speciale wijze om de voeten gewikkeld) en klompen.

De twaalf ter dood veroordeelden waren vijf dagen eerder reeds overgebracht naar dit kamp en werden verspreid over diverse barakken. Ze ondergingen het zelfde regime van de anderen, zodat meer en meer gehoopt werd dat de doodvonnissen niet zouden worden uitgevoerd. De twaalf vroegen wel uitdrukkelijk aan de andere makkers om niet over de toekomst te praten. Maar korte tijd later werden alle ter dood veroordeelden van het kamp verzameld in één barak, omgeven door prikkeldraad. Dat voedde opnieuw de angst voor een fatale afloop.

In dit kamp werd iedereen aan het werk gezet. Florent, als kuiper vertrouwd met houtbewerking, werkte er in de schrijnwerkerij. De meeste andere kampbewoners moesten metalen recycleren uit lege kogelhulzen en uit puinhopen afkomstig van gebombardeerde fabrieken. Enkele bekwame gevangenen slaagden er in uit dat afval een radio in mekaar te knutselen. Daardoor konden zij heel belangrijke informatie verspreiden over de militaire toestand. Zowel Duitse zenders als de BBC konden gecapteerd worden, waar uit een tamelijk realistisch beeld kon gepuurd worden.

Het dagelijks stramien was als volgt: om 6 uur opstaan, dan zich wassen, zich aankleden, W.C.-bezoek, eet- en slaapzaal vegen en bedden opmaken. Als ontbijt kreeg men Ersatz-koffie of een be-

kertje soep van slechte kwaliteit. Na het appel om 7 uur begon men een uur later met gelukkig niet al te zware arbeid (recycleren van metaal, en soms ook touwen maken uit geolied papier). 's Middags werd één liter afschuwelijke soep van bietenloof of koolrapen uitgereikt, nadien ging men terug aan de slag, om 17 uur kreeg ieder een dagrantsoen brood, zijnde 130 gram, aangevuld met een soeplepel marmelade en een kwartliter dunne soep. Wekelijks kreeg men 130 gr margarine, 's avonds had men een betrekkelijke vrijheid, men kon met de kameraden praten, wat schaak spelen en men kwam ook tot een gemeenschappelijk gebed. Na het avondappel was het tijd om de in de winter ijskoude en pikdonkere slaapzaal op te zoeken. Vaak kreeg men daar ongewenst bezoek van ratten. Honger was ook een dagelijkse gezel.

Op de avond van 6 augustus 1943 werden de twaalf ter dood veroordeelden weggevoerd naar de gevangenis van Lingen. Daar werden ze 's anderendaags, op 7 augustus gefusilleerd met een nekschot. *De andere Zwarte Hand-leden zouden pas een hele tijd na de bevrijding vernemen dat de doodvonnis- sen effectief werden uitgevoerd.*

Samen met hen werden ook zeven Luxemburgse jonge mannen afgemaakt.

N.B.: Het Groot Hertogdom werd door de nazi's geannexeerd zoals Oostenrijk. Daardoor werden die jonge mannen verplicht om in het Duitse leger dienst te nemen. Ze doken onder, maar werden gevat, ter dood veroordeeld en in Lingen vermoord.

In hun laatste ogenblikken voor hun terechtstelling werden de Zwarte Hand-leden bijgestaan door priester Hilling.

Begin maart 1946 wist men nog niets af van hun lot. In de loop van die maand ontving de Puurse burgemeester vertrouwelijke brieven van het "Belgisch Commissariaat voor Repatriëring" met het verzoek de betrokken families in te lichten over de executies. Kort daarop werden zielenissen opgedragen voor de twaalf vermoorde leden.

Het duurde nog tot maart 1947 vooraleer de begraafplaats ontdekt werd. Een Belgische delegatie kon via Esterwegen-cipier Wessels, priester Hilling (die de biecht afnam en de laatste sacramenten toediende) en priesters Lünig en Müller (die aanwezig waren bij de ter aardebestelling) de graven lokaliseren in een bos achter de begraafplaats Teufelsberg te Esterwegen. Irma Siebens is het lijk van haar zoon Clement daar gaan identificeren.

Op 7 december 1947 werden acht lijkkasten van de Puurse gefusilleerden, alsook deze van Frans Van Beneden (op 18 december 1944 overleden in Wolfenbüttel) opgebaard in de trouwzaal van het Puurse gemeentehuis. Nadien volgde een officiële begrafenisplechtigheid met militaire eer.

De andere 13 leden die voor de rechtbank waren verschenen in Wuppertal en veroordeeld tot gevangenisstraffen, werden uit Esterwegen verwijderd en naar het concentratiekamp van Sonnenburg overgebracht.

Elf andere Zwarte Hand-leden werden op 10 november overgebracht naar Wolfenbüttel. Zo viel de groep gaande weg uit mekaar, en dat gebeurde nog meer na de ontruiming van Esterwegen. Dat verklaart waarom ze later op verschillende data en plaatsen overleden of bevrijd werden. In Esterwegen overleden Bernard Caremans uit Boom (kerstnacht 1943) en Willem Van Hoof (14 januari 1944), beiden als gevolg van difterie.

15 maart 1944 – 21 september 1944: Gevangenis Gross-Strehlitz (Polen)

Een deel van de verzetslieden, waaronder Florent, belandde opnieuw in een gevangenis. Geen kampkledij meer, ook niet meer die al te grote klompen, maar opnieuw burgerkleren met dikke sokken en sandalen.

In vergelijking met de vorige, was deze zeker de minst slechte: in de eerste maand kreeg men voldoende voedsel, de cellen waren proper en goed verlucht, de bewakers waren niet haatdragend, en van eenzame opsluiting was geen sprake. Integendeel, door ontruiming van kampen uit voor de

Duitsers verloren gegane gebieden ging de celbezetting snel omhoog. Dat kwam uiteraard niet ten goede aan de kwaliteit en de hoeveelheid van het uitgereikte voedsel.

De gevangene kregen opdracht boodschappentasjes te maken, of moesten netten vlechten. Hoopgevend frontnieuws bereikte hen: de landing in Normandië op 6 juni was een feit!

Op 10 juni 1944 is Florent voor zijn verzetsdaden samen met andere lotgenoten verschenen voor het "Sondergericht Oppeln". Dit proces werd gevoerd in de tot Nazi rechtbank omgebouwde kapel van de gevangenis. De zwaarst uitgesproken straf was 10 jaar, er waren ook vrijspraken, en voor anderen, waaronder Florent, werd de strafbepaling voor onbepaalde tijd uitgesteld. Maar hij bleef natuurlijk een "Nacht und Nebel" gevangene, gedoemd om nooit meer vrij te komen (deze speciale strafklasse werd in opdracht van Hitler ingesteld om verzetsmensen spoorloos te laten verdwijnen).

21 september 1944 – 22 januari 1945: Kamp Laband (Duitsland, 30 km van de Poolse grens)

Laband was een klein bijkamp van Gross-Strehlitz. Vele concentratiekampen hadden zulke bijkampen om slavenarbeid te verrichten. In dit geval ging het om een "nieuw" kamp, barakken waren nog in opbouw. Niet toevallig lag ernaast een wapenfabriek, waar kanonnen en obussen werden vervaardigd, dit vereiste vooral draai- en freeswerk. Er bestond een twee ploegen regime, nl. van 6 tot 18 u. en van 18 tot 6 uur. Voeding kregen ze haast uitsluitend onder de vorm van soep en ongenietbare pap van roggemeel.

Wegens de oprukkende Russische troepen besloten de Duitsers in januari het kamp te ontruimen. Maar ook de meeste kampen buiten de directe gevarenzone waren al overbevolkt, zodat besloten werd de gevangenen ten allen prijze naar Buchenwald te leiden, meer westwaarts gelegen. Bij de ontruiming op 22 januari hebben sommige gevangenen hun leven op het spel gezet door zich te verbergen op onmogelijke plaatsen (o.a. een beerput). Zo werden Jozef Suykens (zoon van Florents zus Gusta) en Alfons Dinant de eerste Zwarte Hand-leden die bevrijd werden, hun riskante onderneming lukte. Gezien de situatie op de fronten konden ze pas na twee maanden van uit Odessa met een Engels schip vertrekken naar Marseille, waarna ze per trein op 28 april 1945 in Brussel arriveerden en een dag later thuis kwamen.

De bevrijding van de andere concentratiekampen verliep van 11 april tot 11 mei 1945.

Alle overige kampbewoners (circa 400 mannen, waaronder ook Florent), gehuld in schamele dekens en Laband-uniformen, en met sandalen aan de voeten, begonnen op 22 januari aan een voettocht van 140 kilometer die 10 dagen zou duren. Onder temperaturen van min 25 °C 's nachts en – 15 °C overdag en met ongeveer 25 cm sneeuw een onmenselijke opdracht. Wie neerviel of even wou rusten, werd – zelfs in het centrum van een dorp – met een nekschot afgemaakt. Meerderen verloren ook hun sandalen en moesten blootsvoets verder. Indien er 's nachts geen schuur werd gevonden om te bivakkeren, sliepen ze onder de blote hemel aan de kant van de weg in de sneeuw.

Andere nachten verkozen de Duitsers door te stappen om bevroren tenen en hielen te vermijden. Voedselbevoorrading was er amper (enkele malen één snede brood, en éénmaal warme soep), om de dorst te lessen waren ze aangewezen op gesmolten sneeuw. Aangekomen in Neisse konden ze overnachten in een geëvacueerde gevangenis, daar vond men in een opengebroke cel, gelukkig voldoende gevangenskledij. Ongeveer 100 mensen hebben de tocht niet overleefd. Vervolgens ging het naar het station van Neisse waar een 580 km lange treinrit begon van twee dagen op open wagons, ook al in erbarmelijke omstandigheden, om uiteindelijk op 5 februari met 285 overlevenden in Buchenwald aan te komen.

5 februari 1945 – 9 april 1945: Kamp Buchenwald (Duitsland)

Hier kwam men terecht in een overvol kamp. Van Oost en West kwamen transporten toe, op de vlucht voor de Russen en de Amerikanen. Minstens 55 000 gevangenen troepten er samen in de ba-

rakken, 3 000 SS'ers zorgden voor orde, tucht ... en terreur. Het voedsel was er schaars: 's morgens één snede brood, en 's avonds de gebruikelijke soep van raapkool of bietenloof. Werkcommando's hadden de opdracht lijken en puin te ruimen in het 5 km verder op gelegen en gebombardeerde Weimar. De daarbij gevonden voedselresten waren voor velen levensreddend. Andere buitencommando's bouwden een deel van de autostrade om tot landingsplaats of herstelden de spoorweg. Op zondag werd er niet gewerkt, dan was er luizencontrole en werden de barakken schoongemaakt. Elke morgen om 6 uur was er appel op het enorm grote binnenplein. Sommige appels duurden 2 tot 3 uren, iedereen moest heel die tijd onbeweeglijk blijven staan, en in die winterse omstandigheden was dat onmenselijk zwaar en voor velen dodelijk. In die eerste maanden van 1945 lieten ongeveer 14 000 mensen het leven.

Begin april 1945 waren de Amerikanen tot op 50 km van Buchenwald genaderd. Een eerste gevolg was dat buitencommando's werden afgeschaft. De spanning steeg met de dag. De kampoverste vreesde voor opstand en wanorde. Bovendien wou hij vermijden dat de gevangenen in handen van de vijand zouden vallen. Dagen werd er tussen de SS, die het kamp wilden ontruimen, en de barakoversten gediscussieerd. Voor de eerste maal werd een bevel van de kampleiding niet opgevolgd: Joden weigerden het kamp te verlaten voor een andere bestemming.

Met brutaal geweld begonnen de SS'ers van af zaterdag 7 april 23 000 gevangenen op marsroute te zetten, de beruchte dodenmarsen richting Dachau en Flossenburg. Minstens de helft van de ongelukkigen overleefden dit niet.

Op maandag 9 april werd even hardhandig een konvooi van 5 500 man (waarbij ongeveer 100 Belgen) gevormd. Daarbij waren 12 leden van de Zwarte Hand, waaronder Florent.

In tegenstelling tot de andere evacuaties werd dit contingent naar het station van Weimar geleid, waar een goederentrein hen opwachtte.

Amper twee dagen later, op woensdag 11 april, werd het kamp bij het naderen van de Amerikaanse voorhoede omstreeks 14 u 30 van binnen uit bevrijd. Twee uren later arriveerden de eerste militairen onder leiding van generaal Patton.

Die twee dagen betekenden voor ongeveer vijfduizend lotgenoten van Florent het verschil tussen leven en dood, wat toen volgde was waarlijk de hel.

9 april 1945 – 6 mei 1945: De dodentrein van Buchenwald naar Theresienstadt (Tenezin) Tsjechië

Eerst wordt een moeizame voettocht van 5 km afgelegd naar het station van Weimar, zij die het marsritme niet kunnen volgen worden meedogenloos doodgeschoten. De gevangenen zijn er van overtuigd dat de Amerikanen hen binnen enkele uren of enkele dagen zullen inhalen... Vervolgens wordt de gehele karavaan op een trein gezet. Die bestaat uit 50 open goederenwagens. Elke wagon is bedekt met een laag van 5 cm steenkoolgruis, en wordt overvol gepropt met circa 100 gevangenen, onder vuur gehouden door twee tot op de tanden gewapende SS'ers.

Vrienden zoeken bescherming bij mekaar, de zwaksten van lichaam en geest worden opgevangen door de makkers. Wie het alleen moet redden, haalt het niet en sterft eerst. Hygiëne is onbestaand, enkele conservenbussen dienen als WC en worden aan mekaar doorgegeven. Maar ieder moet rechtstaand zijn behoefte doen, velen hebben buikloop... De gevolgen laten zich raden.

Eten en drinken is er nauwelijks (dagelijks eenmaal soep of wat voor soep moet doorgaan, soms een stukje brood). Niet zelden wordt het karige eten dan nog gestolen door hongerige groepen Polen en Russen. Ruziënde gevangenen worden zonder pardon neergekogeld door de bewakers. De trein rijdt her en der doelloos rond, dan naar het zuiden. Ze zitten tussen de twee frontlinies en de SS weet niet waarheen. Vaak staat de trein stil, soms gedurende meerdere dagen, dan mogen de ineem gekronkelde gevangenen uitstappen. Onder schot gehouden krijgen ze een strook van enkele meter naast de wagon. Velen aarzelen niet om gras, brandnetels, klaver en bladeren van de bomen te eten. En naarmate de dagen vorderen, bezondigen Polen en Russen zich zelfs aan kannibalisme... hart, lever, lon-

gen... Sommige SS'ers zeggen smalend: "Nu beginnen ze mekaar op te eten..."

Drinkwater is er niet, daarom wordt gehoopt op regen... De monden gaan dan ver open. In een Humo-interview met de Antwerpse lotgenoot Charles Brusselairs zegt deze: *"Op een keer kregen we het idee om een deken boven ons hoofd te houden en nadien het regenwater uit te wringen in een gamel. Dat water zag zwart van de kolen, de luizen dreven er op als insecten in een beek. Drink gij maar eerst, zeg ik tegen Florent Siebens. Die tikte die luizen weg en zette dat spul gewoon aan zijn lippen. Ik heb het ook gedronken: lauw en vettig water met de smaak van kolen. Een smaak die nu nog altijd op mijn tong ligt."*

Een lid van de Zwarte Hand heeft eenmaal zijn eigen urine gedronken. *"Dit was verschrikkelijk, nooit meer"*, vertelde hij later.

Elke dag sterven er mensen, dat heeft bepaalde voordelen... kleding en plaats... Want de doden worden simpel weg van de trein gegooid. Maar wanneer de SS'ers vaststellen dat er vele lege plaatsen zijn op de wagons, wordt keer op keer een wagon afgekoppeld... Telkens dus 100 die het niet overleefd hebben.

Plotseling, tijdens de vierde week rondtoeren, houdt de trein, met daarop nog een 1 000-tal overlevenden, halt in een Tsjechisch station. Nog een dertigtal SS'ers houden alles onder controle. Hun collega's werden ofwel opgeëist aan het front, of zijn gedeserteerd.

Honderden burgers staan op en rond de rails en blokkeren de trein. Na enig onderhandelen, verkrijgen ze dat alle Tsjechen mogen uitstappen. Voor de achterblijvers hebben ze grote manden met wit brood. Ieder krijgt een snee brood en... de trein vertrekt weer.

De bevrijding

Op zondag 6 mei rijdt de trein een stad binnen. Overall bevlagde huizen en lachende burgers die stukken brood, koekjes en suikerklontjes naar de gevangenen werpen. De trein stopt en de SS-bewakers vluchten.

Theresienstadt (Terezin) in Tsjechië wordt de plaats van bevrijding. De trein heeft 575 km afgelegd tijdens deze 28 hallucinante dagen en nachten.

De dag voordien was het verzet in Praag in opstand gekomen en de SS'ers hadden in allerijl de citadel en het Joods getto van Theresienstadt verlaten.

De wagondeur wordt geopend, een fotograaf schiet meteen in actie, een man in uniform vraagt de nationaliteit van de havelozen en zegt daarop "Guerre finie". In de wagon reageert niemand, er heerst een... doodse stilte.

Van de 5 500 vertrekkers blijven er nog 974 over, levende skeletten... Daarvan zouden er van uitputting nog ongeveer 500 sterven na hun aankomst, ondanks de vlugge medische en materiële hulp van Tsjechische dokters en verplegers, die door het Praagse verzet opgevorderd waren. Van 7 tot 11 mei bracht men bijna alle zieken over naar provisoire ziekenhuizen. Ze werden eerst ontluisd, gewassen, en geneeskundig verzorgd. De vele door vlektyfus, TBC en andere ziekten aangetaste overlevenden hebben in die week verscheidene Tsjechische dokters en verplegers dodelijk besmet.

Op dinsdagavond 8 mei trokken troepen van het 1ste Oekraïense leger, op weg naar Praag, door de stad. Ze boden ook hulp aan. Drie dagen later is het Russische leger er toegekomen en dat heeft het toezicht op de stad overgenomen. Samen arriveerde een veelkoppige en goed uitgeruste groep Sovjetartsen en geneeskundig personeel.

Maandag 14 mei werd een quarantaine van twee weken ingesteld en veranderde de stad in één groot infectieziekenhuis. Pas eind mei slaagde men er in de epidemie een halt toe te roepen.

Na zoveel jaren van ellende in de kampen beleefd te hebben zijn zeer vele gevangenen in de laatste dagen van de oorlog nog gestorven. Zo overleden tijdens die helse treinrit Jan Daelemans (15 april) en Georges Verholen (1 mei). Al even tragisch was het overlijden in Theresienstadt van Jozef Hermans (7 mei) en Gustaaf Baeckelmans (11 mei), beiden pas bevrijd...

Florent kreeg op 20 mei hevige koorts en diarree, en werd een tiental dagen opgenomen in de infirmerie.

De "gezonde" gevangenen mochten dan stelselmatig naar huis terugkeren, maar die terugkeer verliep heel traag: het merendeel was totaal verzwakt, hulpverleners stierven, en de infrastructuur was grotendeels verwoest. Florent kreeg de toelating om van af 1 juni de stad te verlaten. Hij is per camion overgebracht naar Pilzen (eveneens Tsjechië) en is daar in een door Amerikaans medisch personeel bemand hospitaal opgevangen. Daarna volgde een lange treinrit naar Luik van daar uit eveneens per trein naar Mechelen. Ook Petrus De Mul, Louis De Roeck, Flor Meskens, Luc De Geyter, Toon De Wachter, Robert De Bondt en Frans Van Muylder, zijn andere makkers tijdens die uiterst benarde laatste weken, konden huiswaarts keren. Laatst genoemde was er echter zo erg aan toe dat hij op 22 juli in Antwerpen stierf.

De Tweede Wereldoorlog begon op 1 september 1939 en eindigde op 8 mei 1945. Tijdens de laatste 10 maanden, vanaf de aanslag op Hitler (20 juli 1944) lag de dodentol even hoog als in de eerste 58 maanden.

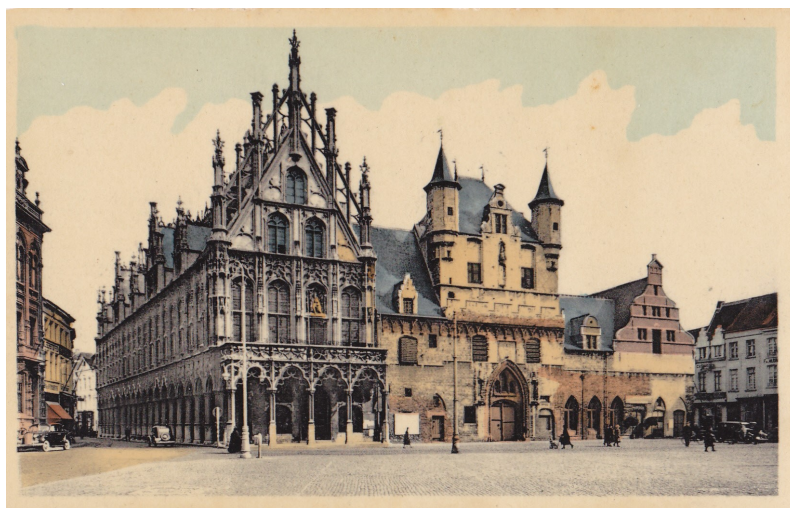
Van de 109 opgepakte van de Zwarte Hand waren er 37 overlevenden. Ze kwamen op ongelijke tijdstippen terug bij hun familie. De eerste teruggekeerden werden vanzelfsprekend overstelpt met vragen hoe de overige makkers het stelden. Dat leidde soms tot frustraties indien geen sluitende antwoorden konden gegeven worden over hen die sinds 15 maart 1944 her en der in Duitse kampen verspreid zaten en over de op 7 augustus 1943 in volstrekte geheimhouding gefusilleerde leden. Dank zij Florents neef Jozef Suykens (eveneens Zwarte Hand-lid en al eerder bevrijd) kende de familie van Florent diens tragedie tot 22 januari 1945, toen hun wegen scheidden. Op de radio werden geregeld namen van bevrijde gevangenen omgeroepen. Florents echtgenote Ludwine en oudste zoon Leo gingen in bevriende huisgezinnen naar de radio luisteren. Florent hebben ze nooit horen afroepen. Dagelijks ging het gezin bidden in het kapelletje in de Kapelstraat. Ondertussen was het al juni geworden en de angst om een fatale afloop steeg met de dag. Een behouden thuiskomst werd meer en meer twijfelachtig.

*Het vervolg van deze oorlogsbelevissen kunt u lezen
in de volgende editie van Vaertlinck Contact*

Cursus stamboomkunde met gevolgen (deel II)

Vervolg van tijdschrift: Jaargang 14, nr. 2, pag. 23

De gekochte poorters van Mechelen afkomstig uit Blaasveld, Heindonk, Tisselt en Willebroek

Mechelen

Voor onze kanaalgemeenten was Mechelen uiteraard de dichtst bijgelegen omwalde stad.

Vanuit onze dorpen, die buiten de ommuurde stad Mechelen lagen, gingen een aantal mensen hun ambacht uitoefenen in Mechelen. Ze verkregen de status van Mechelse poorter door er voor te betalen. Ze werden bijgestaan door getuigen en mensen die 'garant' stonden voor hen.

Het boek 'De gekochte Poorters te Mechelen van 1400 tot 1795' door Marcel Kocken gaf heel wat namen en andere details prijs van onze vroegere medebewoners.

We wensen/hopen dat u voorouders kan ontdekken ...

De gebruikte taal is het Middelnederlands. De afkorting SR = Schepen Register

We starten in het jaar 1401 en eindigen in 1493.

- Joannes **Vleminc** is de zoon van Balduinus van Blaesvelt. Hij werd poorter in Mechelen op 13 juni 1401, een beroep wordt niet vermeld (SR 15/127)
- Wilhelmus **Snijvinc** van Wildebroec werd poorter op 21/10/1402, ook hier geen beroep.
- Henricus **Vanden Spijkere** uit Wildebroec werd poorter op 24/09/1403
- Joannes **van den Spiker** uit Wildebroec ingeschreven op 31/07/1422 (SR 29/1)
- Jan **Vanden Spijkere** uit Wildebroec, bakker, poorter op 09/08/1457
- Arnoldus **Vander Schueren**, zoon van Wilhelmus van Blaersvelt wordt op 11 juni 1404 poorter
- Joannes **Zeghers alias Verengalen** van Eindonk (= Heindonk) poorter op 26/08/1404 (SR 17/4)
- Petrus en Joannes **Mey** van Wildebroec werden genoteerd als fratres (= broers) op 01/11/1404
- Joannes **De Lichtert** van Wildebroec genoteerd op 22/11/1404 (SR 17/4)
- Wilhelmus **Rose** van Wildebroec werd poorter op 03/11/1406 (SR 18/197)
- Joannes **Vanden Bloke**, zoon van Balduinus van Blaersvelt op 30/08/1408 (SR 19/3)
- Henricus **Raboots** van Wildebroec staat ingeschreven sinds 09/08/1409 (SR 23/14)
- Laurentius **Van Ghindertale** van Blaersvelt wordt poorter op 24/01/1413. Er is een notitie dat er een getuige is die ook borg voor hem betaalde: Adam de Ghindertale
- Joannes **Luytgarden**, zoon van Henricus van Wildebroec wordt poorter op 27/06/1413. Er zijn twee getuigen die ook borg betalen: Arnoldus Van den Moirter en Ni.(colaas?) Van den Moeren
- Baldewinus **Raze**, zoon van Joannes van Wildebroec werd genoteerd op 21/11/1413 (SR 22/1), op merking: vermeldt als filius naturalis (= natuurlijke zoon)
- Henricus **Rose** zoon van Sigerus van Wildebroec (natuurlijke zoon) op 02/03/1417 (SR 21/4)
- Walterus **Boots** van Wildebroeck wordt poorter op 25/07/1422 (SR 29/1)
- Joannes **Vranx**, zoon van Wilhelmus van Wildebroec genoteerd op 03/06/1430 (SR 41/3)
- Wilhelmus **Bert**, zoon van Joannes van Wildebroec, poorter op 10/07/1430 (SR 41/3)
- Henricus **Schernier**, zoon van Walterus van Blaersveld genoteerd 21/10/1430 (SR 41/4)
- Egidius **Van der Roven** van Blaersvelt werd poorter op 17/01/1439, de getuigen en borgstellers: Martinus Zueten en Wilhelmus Van de Velde (SR 48/1)
- Henricus **Boots**, zoon van Petrus van Wildebroec genoteerd op 07/04/1441 met als getuigen: Joannes Blancke en Rumoldus Rosken (SR 48/1 bis)

- Jan **De Busschere**, bontwercker, van Wildebrouc genoteerd 09/08/1443 (SR 54/160)
- Joannes **Scap**e, cuparus (= kuiper, tonnenmaker) van Wildebrouc, op 10/08/1443 (SR 59/1 bis)
- Segerus **Vanden Hoevele**, draysseleer?, van Wildebroec, genoteerd op 10/08/1443 (SR 59/1 bis)
- Wilhelmus **Feerman**, draysseleer? van Wildebroec, genoteerd op 10/08/1443 (SR 59/1 bis)
- De broers **Claes en Willem Vander Hoeven alias De Coc**, cleedermakere (kleermakers), uit Wildebrouc worden poorter op 14/08/1443 (SR 54/167)
- Segher **Vanden Lare**, plattijnmakere (schoenen-/klompenmaker), van Wildebrouc werd poorter op 19/08/1443 (SR 54/169)
- Henrick **Hughelij**n zoon van Laurentius, bruwere (= brouwer) van Wildebrouc, genoteerd op 19/02/1446 (1446 n.s. I/4)
- Gielis **Van Honde**, zoon van Nycolaus, buydeldrager (vrachtendrager), uit Wildebrouc wordt poorter op 03/10/1448 (I 12)
- Gielis **Vanden Schore**, zoon van Henricus, treghelere (= sloopstrekker) van Willebroec, getuigen: Joannes Van den Dale en de deken van de wevers, wordt poorter op 19/04/1449 (I/12)
- Jan **Snyvincx**, zoon van Joannes, stroodecker van Tiesselt genoteerd 15/05/1453 (I/17)
- Henric **De Bruyne**, zoon van Jacobus, bontwercker, uit Wildebroec, op 25/08/1456 (I/23)
- Jan **Vanden Spikere**, zoon van Joannes, becker (bakker) van Wildebroec, genoteerd op 9 augustus 1457 (I 25)
- Gielis **Peters, alias Van Beselaer**, Gielis zoon van Joannes, handwercker, van Blaesvelt werd poorter op 18 december 1457 (I/29), Jan Heregots stond borg voor hem.
- Aerd Peters, zoon van Joannes, hoevenier (hovenier) van Wildebroec op 25 juli 1458 (I/30)
- Bauwen (of Bouwen) **Vanden Houde**, zoon van Claes, cruydewagenaar van Wildebroec, genoteerd op 8 augustus 1459 (I/34)
- Wouter **De Scheerder**, zoon van Daneel, timmerman, van Wildebroeck poorter op 8 augustus 1459 (I/34)
- Daniel **Weyken**, zoon van Willem, sciptrecker (sloopstrekker), van Wildebrouc genoteerd op 6 juli 1464 (I/39)
- Zegher **Feerman**, zoon van Joannes, scoenmaker (schoenmaker) van Wildebrouc poorter op 25 oktober 1463 (I/48)
- Gielis **Soykens**, zoon van Henricus, droeghscheerder (droogscheerder) van Wildebroec, genoteerd 15 april 1466 (I/55)
- Jan **Vanden Eynde**, zoon van Joannes, cleedmaker van Wildebroec op 21 december 1468 (I/61)
- Zegher **Vanden Eynde**, torfdrager (turfdrager), van Wildebroec, 22 oktober 1470 (I/64)
- Henric **Van Schore**, zoon van Zeger, cordewagenaar van Wildebrouc op 5 maart 1472 (n.s. I/67)
- Jan **Van Kelbergen**, zoon van Denijs, hantwercker van Blaersvelt (Blaasveld), genoteerd 30 september 1472 (I/67)
- Antonis **Van Zebroec**, zoon van Joannes, treggeler van Wildebroec, op 9 maart 1473 (n.s. I/68))

- Thomas **Belijen**, zoon van Walter, scoenmaker van Tyesselt (= Tisselt) op 12 juli 1473 (I/68)
- Peter **Soyken**, zoon van Henricus, droegscheerder van Wildebroec op 17 juli 1475 (I/72)
- Reynier **Van Nijlen**, zoon van Reynier, oppknappe vanden metser van Thisselt, genoteerd op 16 augustus 1475 (I 73)
- Jacop **Vander Schueren**, zoon van Joannes, huyvetter (huidenvetter) van Tyelsselt (Tisselt) in de parochie van Wildebroec poorter op 17 november 1475 (I/74)
- Claes **Peters** van Wildebroeck op 14 juni 1477 (I/205)
- Jan **Van Schore**, zoon van Willem, scoenmakere (schoenmaker) van Wildebroec opte Tiesselt poorter op 14 augustus 1480 (I/83)
- Jan **Vander Straten**, zoon van Joannes, cuypere (kuiper) van Tiesselt (=Tisselt) genoteerd op 01 maart 1482 (n.s. I/85)
- Matheus **Heydens** van Wildebroec genoteerd op 18 februari 1485 (n.s. I/87) – opmerking: wordt ondersate en wordt portere op 17 mei 1485.
- Jacop **De Grootte**, zoon van Gielis, buydeldrager van Wildebrouc op 5 december 1485 (I/88)
- Jan **Van Schore**, zoon van Segerus, handwerker van Wildebroeck 27 maart 1487 (n.s. I/90)
- Jan **Van Steijnemolen**, zoon van Segerus van Wildebroeck 13 juni 1487 (I/90)
- Henric **Peters**, zoon van Claes, lantman van Wildebroeck 21 mei 1489 (I/91)
- Willem **Van Schore** vander Tyesselt (=Tisselt), 30 oktober 1489 (I/92)
- Willem **Puteman**, zoon van Gheert, scipman van Wildebroeck op 11 januari 1490 (n.s. I/92)
- Gielis **Brant**, zoon van Willem, buydeldragere van Wildebroeck. Opmerking: getuigen en/of borg o.m. Bouwen, zijn brueder (broer), genoteerd op 12 oktober 1493 (I/95).

De hierboven 'gekochte poorters' uit onze gemeente(n) vertrokken naar Mechelen tot 1499.

Schoenmaker

De droegscheerder (*)

Bakker

(*) Droegscheerder (doekscheerder)

De droegscheerder maakte deel uit van de lakennijverheid. Hij 'schoor' of eigenlijk knipte het gedroogde laken glad door de uitstekende vezels te verwijderen met een grote schaar, die de hele breedte van de scheerdis bestreek. Het weefsel werd daartoe eerst geruwd met behulp van de stekels van de kaardebol (plant), die men daarvoor speciaal kweekte. De beste kwaliteit laken werd aan beide kanten bewerkt. Deze soort heette vroeger scaerlaken. Het gildewezen zorgde voor een intensieve kwaliteitsbewaking. De droegscheerder bijvoorbeeld, die doorwerkte bij lamp- of kaarslicht kreeg een stevige boete als men hem betraptte. Men was van oordeel dat hij in het schemerlicht niet nauwkeurig genoeg kon werken.

HET EINDE VAN DE BLAASVELDSE WINDMOLEN

Elke Blaasveldenaar weet dat de internationaal gekende whisky Gouden Carolus Single Malt van de Mechelse brouwerij Het Anker gestookt wordt in het gerenoveerde Molenhuis. Dit mooie gebouw gelegen in de driehoek Mechelse Steenweg – Klaterstraat langs de kant van de Klaterstraat behoorde generaties lang toe aan de maaldersfamilie Van Breedam. De molenberg, laatste restant van het molenbedrijf, lag aan de Mechelse Steenweg. De molen was een windmolen van het type open standaardmolen.

In de publicatie van J. Van Balberghe "De molen van Blaasveld en het geslacht der maaldersfamilie Van Breedam" (Mechelen, 1954, in-8°, 26 blz.) vinden we op blz. 1 een mooie beschrijving: "Het was een prachtige houten molen met een ouderwets molenhuis, in 'n mooie omgeving gestaan. De familie Van Breedam was er eigenaar van de molen en gebouwen, welke ze bezaten op erfpacht; ze oefenden er het molenaarsbedrijf uit opvolgend van vader op zoon, vanaf 1657, tot 1893 en verbleven er tot in 1931."

detail van Villaretkaart 1745-1748

Dan vervolgt hij blz. 4: “Van de molen genoot men een prachtig zicht op de naburige gemeenten; ’t was een wijds panorama van landouwen, weiden, hoeven, bomenrijen en torens; met de zilveren strepen van het Brusselse kanaal, de brede Rupel en verder de kronkelende Nete en Zenne, en zelfs de Dijle en de Leuvense vaart”. Vermoedelijk had hij arendsogen of gebruikte hij een verrekijker! Hij vervolgt: “Bij helder weder telde men van op de verdieping meer dan dertig windmolens welke, op sommige dagen, onvermoeid reusachtige kruisen in de lucht sloegen; duidelijk kon men ’t uur lezen op de wijzerplaat van Sint Romboutstoren te Mechelen”. Notities over de gebruiken en een uitgebreide stamboom van de familie Van Breedam vervolledigen dit werkje.

Ook de Blaasveldenaar Jos De Keersmaecker gaf in 1976 zijn studie “De Molen van Blaasveld en het Meuldersgeslacht Van Breedam” uit met een uitgebreide genealogie van dit geslacht, de grondeigenaars, geschiedenis en gebruiken. Over het einde van de windmolen wordt weinig verteld. Zowel hij als J. Van Balberghe verwijzen naar een notaboekje van Jan Dominicus Van Breedam waarin deze op 1 februari 1893 het volgende opschreef: “De molen sterft: tijdens een storm, welke op die dag woede, werd omstreeks halfvier in de namiddag, de molen omgeslagen en vernield; hij belemmerde een tijd de steenweg, doch werd na opruiming niet heropgebouwd”.

Aangezien het omwaaien van de molen een ingrijpende gebeurtenis zal geweest zijn, zowel voor de familie als voor de Blaasveldse bevolking, en in het bijzonder voor de boeren, lijkt me dit een povere beschrijving.

In een vergeelde krant van de Gazet van Antwerpen van vier februari 1893 pagina 2, kwamen we meer informatie te weten over het drama. Onder de titel “Een molen weggerukt en verbrijzeld” werd de dag na het voorval een meer uitvoerige beschrijving gegeven. De verslaggever begaf zich op die plaats. Rond drie uur driekwart was een van de “roeien”¹ van de molen, die in werking was, door een rukwind gebroken. Hierdoor verloor het reusachtige gevaarte dat de molen was zijn evenwicht. Met veel gekraak kwam hij met alles erin op de grond. Hij was echt “neergekrakt”. Een molen doet ons aan graan denken, gemalen graan aan bloem. Dus was het niet verwonderlijk dat bij de val met veel gekraak rond de overblijfselen van de mooie molen een echte wolk opsteeg “veroorzaakt door de vele kilo’s gemalen tarwe”. Bij het horen van al dat lawaai kwamen de burens nieuwsgierig toegelopen “en zagen de grote molen in duizend stukken en brokken”.

Volgens de verslaggever was het een erbarmelijk zicht. Alles lag in stukken dooreen op de grond: raderwerk, molen stenen, hefboomen, planken, enz. Alleen de vier steenbalken en het kruiswerk² bleven recht. Men kon goed zien dat boven het kruiswerk de standaard aan de zetel was afgebroken. Hoe is het mogelijk dat een rukwind zo’n gebouw kon neervellen vroeg hij zich ongelovig af. 3500 kg graan en tarwe ging verloren. De geschatte schade bedroeg 10.000 fr.

Op het ogenblik van de ramp was eigenaar Jan Van Breedam op de molen aan het werken, een dertigtal meter verwijderd van zijn woning. Jan was wel bij de pincken want hij had zich gelukkig laten meeglijden en was er tijdig afgesprongen. Financieel had hij niet zoveel geluk. De laatste jaren was deze molen, die er reeds sedert 1826 stond, niet meer verzekerd. Dat zal wel een zware noot om kraken geweest zijn!

Wie ook geluk had was een zekere Pauwels, maaldersgast, die juist op de trap stond. Bij het horen van het gekraak was hij gevlucht zodat hij er met de schrik vanaf kwam. Volgens geruchten te Mechelen op donderdag zouden er bij het ongeval met de Blaasveldse molen “als hij thans dien naam nog verdient” drie werklieden overleden zijn als gevolg van de “hevige orkaan” van woensdag. Namen van die zagezegde slachtoffers werden niet vermeld.

Zoals te voorzien kwamen op woensdagavond en donderdag ‘ramptoeristen’ hun ogen de kost geven. Het was nochtans slecht weder. Men liet er zich niet door ontmoedigen. Gans de dag kwam een menigte nieuwsgierigen de gevallen molen bezichtigen.

¹ Een roede is in het molenaarsjargon eigenlijk een wiek van de windmolen, een zware balk die kruiselings door de askop loopt waarop het hekwerk met de zeilen rust. Leken spreken van 4 wieken, molenaars van 2 roeden.

² Onderdelen van de “molenkast”.

detail Primitief Kadaster Sectie B blad 2 1830-1834

Een neveneffect van de ramp was, dat niet alleen Blaasveld, maar ook Tisselt en Willebroek zonder telefoon gevallen was. De val van de molen had de telefoondraad over een honderdtal meter afgesneden. Of er veel last ondervonden werd door de inwoners betwijfeld. Zoveel telefoons waren er waarschijnlijk nog niet. Een lijn was er al wel degelijk vernemen we!

De molen werd dus niet heropgericht. Spijtig? Zoals Jos De Keersmaecker het verwoordde: "Een vertrouwde vriend was verdwenen en een wijde gaping in het dorpsilhouet. Voorbij het op en afrijden der kruiwagens en boerenkarren met de bakzakken en de lieden met hun klutske of meukegraan om te malen op de molen. Want bijna ieder bakte zijn eigen brood. Voorbij het gekraai en gewemel der stoeiende kinderen. Voorbij "het meuleken draaien" van de jolige bent. Voorbij het gezellige gekout en gekeuvel der verenigde vrienden aan de molenberg." Puur nostalgie, verleden tijd! Toch iets uit de Blaasveldse geschiedenis dat niet uit het geheugen mag verdwijnen van oude en nieuwe inwoners van Blaasveld.

1777 Ferraris

detail Popp-kartaat rond 1860

Een ornament, een gildebreek, Het Heilig Kruis en Baron de Prant, een merkwaardige connectie (deel I)

Mijn opzoekwerk in de Blaasveldse historiek brengt me regelmatig op een onverwacht spoor. Ik klasseer al die gegevens tot er een structuur ontstaat. Dan is de tijd gekomen om die puzzel uit te leggen.

De bovengenoemde relicten uit onze belangrijke Blaasveldse historiek werden duidelijk interessanter om verder onder de loep te nemen.

Met de Open Monumentendag in 2016 werd de voormalige pastorie opengesteld voor het publiek. Dit n.a.v. mijn voorstel aan de cultuurdienst van Willebroek. Temeer daar dit een unieke en mogelijk laatste kans was vooraleer er een nieuwe toekomst wordt uitgetekend voor onze dorpskern.

Ik heb vervolgens een geschiedkundig overzicht opgesteld. Ook werd een dia reportage getoond met foto's van Eddy Verbruggen, François van Moer en mezelf.

Hierbij heb ik eveneens een beschrijving van het voormalige gemeentehuis gevoegd, daar dit in één lijn nog eens in de aandacht kon komen. Ook in functie van de belangrijke invulling en vormgeving van onze merkwaardige dorpskern die samen met de kerk een onafscheidelijke "drie-eenheid" vormt. De cultuurdienst heeft deze gegevens gebruikt en in een bondige brochure opgenomen voor het publiek.

Het laat geen twijfel dat de specifieke consoles die het plafond sieren van de voormalige raadzaal van het ex-gemeentehuis uniek zijn in deze regio.

Toen we destijds in dit gebouw een woonhuis voor licht mentaal gehandicapten creëerden heb ik steeds de waarde van de gevel en het interieur van de raadzaal kunnen verdedigen en behouden.

In deze zaal versieren acht ornamenten het mooie plafond. Deze vullen de hoeken en de steunbalken aan.

Hierbij werden 2 × 4 symbolen gebruikt om het geheel te verrijken.

Vooraleer die herkomst en symboliek heeft mijn interesse opgewekt.

Erfgoed Vlaanderen beschrijft het gebouw als volgt: voormalig gemeentehuis, later postgebouw, thans opvangtehuis voor mentaal gehandicapten, opgericht in 1922 ter vervanging van het vroegere gemeentehuis van 1913, verwoest in 1914, ingeplant tegenover de kerk (zie Wouters-Lefebvreplein). Dubbelhuis van drie traveeën en twee bouwlagen onder geknikt schilddak (nok parallel aan de straat, mechanische pannen en kunstleien). Baksteenbouw op natuurstenen onderbouw. Neoclassicistisch-getinte lijstgevel geritmeerd door kolossale pilasters. Rechthoekige vensters in vlakke bakstenen omlijsting, op bovenverdieping onder driehoekig fronton. Rechthoekige deuren in entablement omlijsting met Ionische pilasters met kapitelen en kroonlijst van arduin.

Hierbij al enkele algemene kenmerken van dit type ornamenten.

Volgens Wikipedia: ornamenten op gebouwen hadden vaak een bouwkundige functie en waren onderdeel van de constructie. Deze werd mede bepaald door de aanwezige materialen en technieken, van oudsher vooral natuursteen en hout. Naast de bouwkundige functie kunnen ornamenten het doel hebben de beschouwer een mededeling te doen, gedachten op te wekken of een gevoel te geven. Het ornament heeft dan een symbolische, esthetische of maatschappelijke functie. De vorm van het ornament wordt gekenmerkt door stilering, symmetrie en herhaling van een motief. De motieven zijn veelal ontleend aan geometrische motieven, verschillende natuurvormen (plantenmotieven, diermotieven en het mensbeeld, maar ook aan vormen van kunst en nijverheid trofeeën, emblemen, familiewapens).

De specifieke beschrijving

De acht ornamenten bestaan uit twee delen. Het horizontale en grootste deel, de balksleutel, bevat naast het repetitief sierpatroon de specifieke afbeelding. Deze zijn in haut-reliëf uitgewerkt. Dus relatief veel hoogteverschil en volumineuzer. Er zijn vier verschillende afbeeldingen. Van elke afbeelding zijn er twee. Deze vullen de draagbalken van het plafond op een sierlijke wijze aan. Tegen de verticale wand ondersteunt een breder sierelement de horizontale vorm. Dit is de kraagsteen en wordt in de 8 hoeken herhaald met eenzelfde motief, nl. een engel omringd met appels. Dit is een bas-reliëf. Dus met weinig hoogteverschil, zoals bv. de afbeelding op een muntstuk.

Op drie afbeeldingen is het opmerkelijk dat er mythologische figuren worden afgebeeld omringd met dieren en fruit en een specifieke versieringsstijl.

Eén afbeelding is de vormgeving van een martelaarsverhaal. De afbeeldingen en symboliek van dieren hebben doorgaans een specifiek doel en is zo oud als de mensheid. Zie de gekende rots- en grottekeningen. Vogels zijn een algemeen symbool van het bovenaardse en van vrijheid. Indien deze op een boom worden voorgesteld betekend dit zelfs onderlinge liefde. Zo symboliseert de duif, liefde, onschuld en vrede en bv. een zwaan staat voor eeuwige trouw. Ook werden er rolwerkmotieven verwerkt. Dit zijn versieringen met opgerolde, omkrullende randen of banden.

De vermenselijkte figuren blijken faunen of saters te zijn

Wikipedia vermeldt volgende verklaring: "Een faun is een mythologisch wezen waarvan vooral mannen worden afgebeeld en dikwijls als bezitters van hoorns en bokkenpoten. Het was een god uit de Romeinse sagenleer. Later werd hij vaak als bosgod voorgesteld. Een faun heeft de achterpoten van een paard of een geit en het bovenlichaam van een mens. Vaak heeft de faun een panfluit.

Een satyr (Oudgrieks σάτυρος, satires) of sater is een figuur uit de Griekse mythologie. Het is een vrolijk en ondeugend boswezen, behorend tot het gevolg van de god Dionisos en heeft de taak van een vruchtbaarheidsgeest. De satyr staat bekend om zijn lust voor wijn en het verleiden van nimfen en efebenaars. De satyrs lieten instinct boven rede gaan, anarchie boven orde, extase boven ascese, overvloed boven matigheid. Zij symboliseren wellust en vervoering, net als de vrouwelijke volgelingen van Dionysos."

De afbeelding van de martelaar is het symbool van het vruchtbaar zaad dat in de christelijke leer werd gebruikt. De kracht van het martelaarschap voedt de groei van het christendom. Zie ook onderstaande beschrijving uit het "Mandement van den Aartsbisschop van Parijs" in 1767.

AARTSBISSCHOP VAN PARYS. 53

hebben alleen hare overwinningen doen aangroejen. Van alle kanten werd het bloed der Martelaren een vruchtbaar Zaad in nieuwe Kristenen. De Religie bekleem de Keizertroo-

Zoekend naar de meest juiste herkomst en informatie kwam ik terecht bij de heer Patrick Damiaens. Befaamd ornamentist, sculptuur en restaurateur. Hij heeft me in contact gebracht met Mevr. Nele Strobbe, verantwoordelijk voor de afgietselwerkplaats van KMGK (Koninklijk Museum voor Kunst en Geschiedenis te Brussel).

De onderstaande gegevens gaven al een nieuw en duidelijker herkomst. Later heb ik ook de foto's van de originele modelstukken en beschrijving nog ontvangen.

“Beste Patrick, De ornamenten op de foto behoren inderdaad tot de collectie van de afgietselwerkplaats. De informatie waarover we hier beschikken, zegt het volgende:

Malnr. 1769: Balksleutel met vrouwelijk personage (240 euro)

Belgique, Anvers, Ancienne Loge de la Gilde des Archers de Saint-Sébastien, boiserie, renaissance, Belgique, XVIe siècle

België, Antwerpen, Oude Loge van de Gilde van Sint-Sebastiaan Boogschutters, houtwerk. Renaissance, België, XVIe eeuw.

Malnr.1758: Kraagsteen met figuurtje (260 euro/in stock)

Belgique, Anvers, maison particulière, renaissance, Belgique, XVIe siècle.

Dit is de beschrijving van de kraagsteen met de engelenfiguur. Deze gegevens werden in de inventaris opgenomen toen de stukken werden toegevoegd aan de collectie, meer dan een eeuw geleden. Mogelijks zijn ze voor verbetering vatbaar! Jammer genoeg wordt er geen duiding gegeven bij de identificatie of betekenis.

Met vriendelijke groeten.”

Bij elke foto werd telkens de bijhorende info beschreven met een spec. inventarisnr.

Collectie	Collectie Gietvormen en afgietsels
Inventarisnummer	1768.00
Objectnaam	Mal
Titel	Balksleutel
Maker	Afgietselwerkplaats KMGK
Datering	1863 / 1926
Materiaal	Pleister (Bewerkt materiaal > Mineraal)
Afmetingen	Hoogte: 48 cm, Breedte: 28 cm
Eigenaar	Musées Royaux d'Art et d'Histoire / Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis
Permalink	http://carmentis.kmkg-mrah.be/eMuseumPlus?servi

Beschrijving van de 4 verschillende figuren

Figuur 1

Afbeelding van een man met baard. Achter het hoofd een bloem- en bladvormig aureool. De versiering bestaat uit rolwerkmotieven. Dit zijn de in- en uitwenkende bandvormige krullen. Het lijkt wel of de man gevangen is in een kooi. De handen rusten op de bovenste ring. De betekenis is dat de faun of sater ingetoomd wordt ondanks de verleiding. Het symboliseert de maatschappelijke boodschap naar matigheid van verleiding en lust. Op de achtergrond zijn er afbeeldingen van fruit. L en R zit een vogel op een tak. Tussen de benen van de man staat een duivels hoofdje als verwijzing naar het satirische. Onderaan staat een versierd kadertje met vermelding van een nummer 1555. Dit is een verwijzing naar het inventarisnummer van de gipsgieterij.

Figuur 2

Een vrouwfiguur met open armen. Ook in een bandstructuur en rolwerkmotieven verweven ter hoogte van het bekken. Heeft een bloem op het voorhoofd. Ook een aureool achter het hoofd. Aan elke zijde een grotere vogelsoort. Staat op 2 dierenpoten van een paard of geit? Dit verwijst anderszids ook naar een faun of een sater, maar is hier uitzonderlijk met een vrouwenfiguur afgebeeld, doch ook met een sierlijke band om de schaamstreek. Ook in een rolwerkmotief verwerkt. Dit als maatschappelijk symbool voor matigheid van wellust en verleiding. Tussen de poten en L en R worden appels voorgesteld. Ook een kadertje met het nr. 1556.

Figuur 3

Ook een vrouwelijke beeltenis. Hier eveneens een aureool in de vorm van meerbladige bloem. Een zwangere vrouw wat zeker naar de vruchtbaarheid verwijst. Omringd door rechte en sierlijke vormen, rolwerkmotieven. Haar armen haken achter een horizontale plaat met op de uiteinden telkens een vogel. Deze kunnen hier de vrijheid betekenen. De vrouw staat in een komvormige structuur met onderaan mogelijk een duivelshoofd met twee horens welke een sater kan zijn. Alles omringd met vruchten en bladeren. Op de kruising van die sierlijke structuur telkens een leeuwenkopje met een ring. De leeuw staat hier voor kracht.

Volgens de Germaanse symboliek zou dit verwijzen naar Freya, de godin van de vruchtbaarheid, liefde en wellust. Ook Griffioen is de godin van de vruchtbaarheid. En Ostara als lentegodin van het leven en vruchtbaarheid. In de Keltische symboliek verwijst dit naar Aveta, moedergodin van de vruchtbaarheid en geboorte. Het kadertje vermeldt hier een onduidelijke 1555.

Figuur 4

Deze wijkt af van de stijl van de drie vorige afbeeldingen. Het is de martelaarsscène van Sint-Sebastiaan die vastgebonden is aan een meertakkige boom. Dit martelaarssymbool is een basis voor het uitdragen van het christendom. Links een Romeinse krijger die zeer vermoedelijk een boog vasthoudt. Rechts ook een Romeinse krijger die een beweging maakt zoals met een zweep of houdt een speer vast. Daarboven 2 wapenschilden in elke hoek, centraal een kruis omringd door vier kleine kruisen. Dit Sint-Joriskruis is symbool van het christendom. De vier kleine kruisen verwijzen naar de vier windstreken waar het geloof wordt verspreid. Op het kadertje is het nummer niet herkenbaar.

Het vervolg kunt u lezen in de volgende editie van Vaertlinck Contact

Ere-Leden

COENJAERTS Raf	Willebroek	SYNDIC PRO (HUYGENS)	Blaasveld
DELALIEUX Sophie (dokter)	Kapellen	VAN AUWENIS Augustinus	Willebroek
DELETTE Alfred	Willebroek	VAN DER JEUGHT François	Willebroek
DERYCKE Noel (dokter)	Gent	VAN DESSEL Annie	Willebroek
DUYSBURGH Karel	Leest	VAN DYCK Georges	Keerbergen
FOQUE Guy	Willebroek	VAN HOOYMISSEN Carl	Willebroek
SCHAERLAECKEN Theo	Willebroek	VAN HUMBEECK-VAN PRAET	Willebroek

Steunende Leden

AERTS Rudy	Vilvoorde	MUYSHONDT Dirk	Willebroek
ANCIAUX Bavo	Willebroek	PEETERS Jan	Breendonk
BREMS - VLEUGELS	Kontich	SCHROVEN Ivo (dokter)	Bonheiden
BROCK Johan	Willebroek	SIEBENS Marcel	Reet
BUGGENHOUDT André	Willebroek	STEVENS Isidoor	Willebroek
CALUWE Ludwig	Essen	TEMMERMAN José	Willebroek
CANNAERTS Tony	Blaasveld	TIERENS Desire	Willebroek
DALLE-HAUCHECORNE	Willebroek	VAN ASBROECK Jan	Willebroek
DE BACKER Ivo	Berchem	VAN BUGGENHOUT Jozef	Tisselt
DE BOECK Etienne	Puurs	VAN CAMPENHOUDT Raimond	Tisselt
DE BOECK Monique	Willebroek	VAN CAUTER Alain	Willebroek
DE BORGER Ariane	Willebroek	VAN DE VLIET-CLAES	Willebroek
DE BRUYN Peter	Willebroek	VAN DEN BOGAERT Claire	Willebroek
DE CONINCK Louis	Willebroek	VAN DER KRIEKEN Rik	Mechelen
DE JONGHE Dirk	Heindonk	VAN IGHM Marie-Jeanne	Willebroek
DEZAEGER André (dokter)	Willebroek	VAN INGELGEM Irena	Willebroek
FRANS Victor	Heindonk	VAN NOTEN Yves (notaris)	Hingene
GEENS Emiel	Willebroek	VAN OPSTAL Paulina	Willebroek
GEUENS Natalie	Breendonk	VAN PRAET W.	Puurs
HAUCHECORNE Viviane	Willebroek	VAN ROY-DE WITTE	Willebroek
HENS Werner	Willebroek	VANDAELE Hendrik	Willebroek
HERMANS Jan	Tisselt	VERBRUGGEN Luc	Malle
HEYMANS Willy	Elewijt	VERELST Jozef	Willebroek
JORDAENS Flor	Puurs	VERHOEVEN - FOQUE	Blaasveld
KETELS-MANNAERTS	Willebroek	VERLINDEN Judith	Willebroek
MAES Alfons	Willebroek	VLEMINCKX Albert	Blaasveld
MOEREMANS Herman	Willebroek	VERBIST Edith	Deurne

**Bedankt aan alle abonnees en
sponsors voor de steun aan
onze vereniging!!**

DEVOTIONALIA BEURS TE BREENDONK

ZONDAG 6 OKTOBER 2019

VAN 8 TOT 12 UUR

ZAAL 'T CENTRUM

Jan Hammeneckerstraat 32 – 2870 Breendonk

Ingericht door: Vaertlinck vzw
Genealogische en Heemkundige Kring

Info: pe.jan@skynet.be ☎ 0477/626 984

Secretariaat: rene.pattyn@telenet.be

VU: René Pattyn, Molenweg 24, 2830 Willebroek

Mededelingen

Archief Vaertlinck

Centrum Jan Van Winghe, Capt. Trippstraat 33, 2830 Willebroek, lokaal 28. Elke tweede en vierde zaterdag van de maand van 09.00 tot 12.00 uur of op afspraak: rene.pattyn@telenet.be.

Agenda

6 oktober 2019

Devotionaliabeurs (zie hiernaast)

Website

www.vaertlinck.be

www.facebook.com/vaertlinck

Meewerken

Heb je een vlotte pen of wil je op een andere manier een praktische of materiële bijdrage leveren aan onze werking, neem dan contact op met ons secretariaat: Molenweg 24, 2830 Willebroek, gsm 0477-266 537, rene.pattyn@telenet.be.

OPRUIMING van een woning of OVERLIJDEN in de familie??

Werp geen oude documenten, foto's, doodsprentjes of -brieven, communieprentjes, kaarten of dergelijke weg.

Kom er mee naar Vaertlinck vzw (Genealogische en Heemkundige Kring Willebroek).

Wij zijn elke 2de en 4de zaterdag van de maand open en zijn te vinden in het Centrum Jan Van Winghe, Captain Trippstraat 33, 1ste verdieping, lokaal 28 (Uitgezonderd in de maanden juli en augustus).

Of

neem contact op met onze secretaris: René Pattyn, Molenweg 24, 2830 Willebroek.
GSM 0477 266 537 | e-mail: rene.pattyn@telenet.be

Of

met onze voorzitter: Annie Van Dessel, Tisseltsesteenweg 92, 2830 Willebroek.
GSM 0474 420 565 | e-mail: annie.van.dessel@telenet.be

上海酒家

CHINEES RESTAURANT SHANGHAI

Stationsplein 2
2830 Willebroek
Tel. 03 886 74 96

Ruime parking

Heeft u allergenen, gelieve dit te melden
bij bestelling. Wij trachten u zo goed
mogelijk verder te helpen.

Maandag	17u30-21u30
Dinsdag	GESLOTEN
Woensdag	GESLOTEN
Donderdag	17u30-21u30
Vrijdag	17u30-21u30
Zaterdag	17u30-21u30
Zondag	12u00-14u00 17u30-21u30

De Maeyer
Visspecialzaak
Traiteur

Vooruitgangsstraat 106 | 2830 Willebroek
Tel. 03 860 93 31 | Fax 03 860 93 30
info@visspecialzaak.be

2018
2019

Alle dagen
culinair feest
Onze traiteurdienst
voor elke gelegenheid

Het Groene Huis
bloemen & planten

OPENINGSUREN

maandag	12u-18u
dinsdag	gesloten
woensdag	9u30-18u
donderdag	9u30-18u
vrijdag	9u30-18u
zaterdag	9u30-16u
zondag	8u30-13u

Bruidswerk
Geschenken   **Grafdecoraties**
Bloemschik cursussen

www.inforegio.be/bloemenwinkel-het-groene-huis-willebroek

Overwinningsstraat 163b, 2830 Willebroek
Tel: 03 860 10 17   GSM: 0478 480 735

BOEKSKE

Overwinningstraat 76 - Willebroek

Tel. 03/886.73.84

**Krantenronde
voor 7uur geleverd**

Hair Salon APHRODITE

Nieuwstraat 23

2830 Willebroek

Tel: 03 866 37 10

ALTIJD OP AFSPRAAK

onlinetapijten

Tapijtenspecialist. Moderne winkel. Inspirerende webshop.

Zoek uw
droomtapijt in
onze webshop...

www.onlinetapijten.be

of kom langs in
de showroom...

kom
van een koffietje
genieten in onze
gezellige nieuwe
zithoek

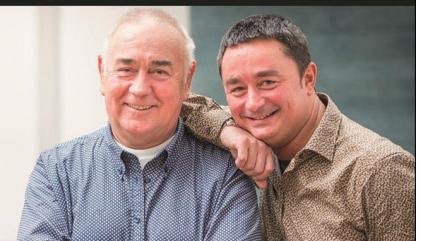
SHOWROOM

August Van Landeghemstraat 93,
2830 Willebroek

✉ info@onlinetapijten.be
☎ 03/886 66 08

OPENINGSUREN

Ma, Di, Do, Vr, Za: 10-18u
Zo 13-18u
Wo gesloten

Openingsuren

ma: Gesloten
di: 9u00-12u00 13u30-18u00
wo: 9u00-12u00 13u30-18u00
do: 9u00-12u00 13u30-18u00
vr: 9u00-12u00 13u30-18u00
za: 9u00-12u00 13u30-16u00
zo: Gesloten

Woondecoratie Pepermans

Herman Vosstraat 46
2830 Willebroek
Tel. 03/886 68 23
Fax. 03/866 15 00

www.decoratiepepermans.be

Vast tapijt - Tapijten
Textiel - Vloerbekleding
Gordijnen - Overgordijnen
Onderhoud - Laminaat
Behangpapier
Verven | Mengmachine

Electro

CARSAU - PERSIAU

August Van Landeghemstraat 37 - 2830 Willebroek

Openingsuren:

maandag 09.00-12.00 en 13.30-18.30
dinsdag 09.00-12.00 en 13.30-18.30
woensdag 09.00-12.00 en 13.30-18.30
donderdag 09.00-12.00 en 13.30-18.30
vrijdag 09.00-12.00 en 13.30-18.30
zaterdag 10.00-12.30 en 13.30-18.00
zondag Gesloten

www.carsau.be
info@carsau.be
Tel. 03 886 63 46

BTW BE 0429 140 371

Groep Kerremans

VERZEKERINGEN-CRELAN-IMMO

OVERWINNINGSSTRAAT 87, 2830 WILLEBROEK

TEL:003238864339
FAX:003238665702

info@groepkerremans.be
www.groepkerremans.be

CBFA: 040356A-cB
BIV KERREMANS STEVE: 503785

Café Knock-Palace

bij Patrick

August Van Landeghemplein 8
2830 Willebroek
Tel. 03/886 78 39

Donderdag gesloten

Café Central

Trendy café in 't centrum

August Van Landeghemplein 7
2830 Willebroek
Tel. 03/886 78 39

Dinsdag gesloten

Verzorgde bediening | Vergaderzaal beschikbaar

ELECTRO W. CLEEMPUT n.v.

Algemene elektriciteitswerken
Verlichting
Verwarming
- erkend verdeler -
DIMPLEX

Huishoudtoestellen
Ventilatie
Kookpotten en pannen
van Demeyere en Staub

Overwinningstraat
100 - 102
2830 Willebroek
Tel. 03/886 77 37
Fax. 03/886 79 54

JUWELEN URWERKEN Jan Maes

L. De Naeyerplein 31
2830 Willebroek
03 886 86 26

Bruul 85
2800 Mechelen
015 20 15 21

www.jan-maes-mechelen.be

Willebroek

**Dendermondsesteenweg 168/A
2830 Willebroek
Tel. 03 886 41 30**

Openingsuren

Maandag	van 12u30 - 20u00	Vrijdag	van 08u00 - 20u00
Dinsdag	van 08u00 - 20u00	Zaterdag	van 08u00 - 20u00
Woensdag	van 08u00 - 20u00	Zondag	van 08u00 - 12u30
Donderdag	van 08u00 - 20u00	Feestdagen	van 08u00 - 12u30

Van Tricht nv

Agentschap AXA Bank
Verzekeringmakelaar

L. De Naeyerplein 16 – 2830 Willebroek
Tel: 03/866 87 33

Mail: yvette.vandemaele.15515@axa-bank.be
Katleen.vercammen.15515@axa-bank.be

Openingsuren

Maandag:	9u – 12u en 14u – 18u
Dinsdag:	op afspraak
Woensdag:	9u – 12u en namiddag op afspraak
Donderdag:	9u – 12u en 14u – 18u
Vrijdag:	9u – 12u en namiddag op afspraak
Zaterdag:	op afspraak

Selfservice: 7 op 7 van 6u tot 22u

SARA

Kleermaker

**Overwinningstraat 47
2830 Willebroek
Tel. 0495 89 87 08
www.kleermakersara-willebroek.be**

**Kleine herstellingen
Retouches
Kleding op maat**

Dinsdag tot Zaterdag van 9u30 - 18u00

Bakkerij Philippe

Kerkstraat 26 - 2830 Willebroek

Tel. 03 886 65 09

4 broodautomaten

Baeckelmansstraat: Centeabank

Kard. Cardijnlaan Tisselt

Vennestraat Willebroek

Bezelaerstraat Blaasveld

Rijwielen en Naaimachines

CLAESSENS

Mechelsesteenweg 8

(aan de brug)

2830 Willebroek

Tel: 03/886 62 70 - 03/886 38 51

Openingsuren:

Dinsdag tot Vrijdag

09.00 tot 12.00 en van 13.30 tot 19.00

Zaterdag

09.00 tot 12.00 en van 13.30 tot 18.00

Maandag en Zondag

Gesloten

Café-Taverne "CASINO"

bij Chris

**Oud-Sasplein 3
2830 Willebroek
Tel. 03 886 68 72**

Dinsdag gesloten

**Verzorgde dranken
Biljart**

Anno 1905

**MEUBELEN
J. VANDENBERGH**

Brielen 5
2830 Tiselt
tel. 03-886 66 03
www.meubelenvandenbergh.be

Openingsuren: Maandag t/m zaterdag van 10 tot 18 u.
Zondag 13.30 tot 18u. en donderdag gesloten

BROODJES - KOFFIE - SALADBAR

EV!

BROODJES - WARMER SNACKS - KOUDE SCHOTELS
- ONTBIJT - ONTBIJTMANDEN - BROODMANDEN -
KOFFIE - SALADBAR

Vanzelfsprekend leveren wij aan bedrijven.
Ook voor bedrijfsevenementen, meetings en privéfeesten
hebben wij de perfecte oplossing.

Bespaar uw kostbare tijd door uw broodjes telefonisch te
bestellen

Maak tevens gebruik van onze **SPAARKAART!**

OPENINGSUREN

maandag van 8 - 14u

dinsdag 8 - 18u

woensdag van 7 - 14u

donderdag van 8 - 18u

vrijdag van 8 - 18u

zaterdag van 9 - 16u

zon- en feestdagen **GESLOTEN!**

L. Denaeyerplein 5, 2830 Willebroek
03 434 20 33 ● 0485 36 11 27
evyprojects@gmail.com ● www.Evi-broodjes.be

**M KEUKENCENTER
MASURE**

KEUKENS - BADKAMERS - DRESSINGS

Kleine Amer 15
2870 Kalfort - Puurs
Tel: 03 889 22 48
info@keukensmeasure.be

Openingsuren

MA-VRIJ
10u - 18u30

Zaterdag
10u - 17u00

Zondagen en Feestdagen
Gesloten

hier adverteren?
info@vaertlinck.be

WWW.KBC.BE

**Wat kan
KBC voor ú
betekenen?**

KBC Bank Willebroek

Dendermondsesteenweg 17, 2830 Willebroek

Tel. 03 860 75 30 – fax 03 860 75 31

KBC Verzekeringen Spiessens & Wuyts bvba

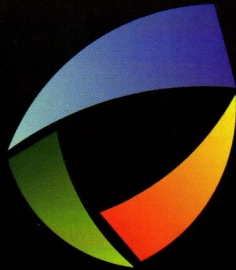
A. Van Landeghemplein 1, 2830 Willebroek

Tel. 03 866 17 38 – fax 03 886 21 45

Ontdek onze digitale wereld...

MT PRINT FACTORY

by MICROFILM TECHNIK

Dendermondsesteenweg 151/4
2830 Willebroek
03 866 25 25

www.microfilmtechnik.be

www.mtprintfactory.be

print@mtprintfactory.be

DRUKWERK EN GRAFISCH ONTWERP

KOPIEREN, PRINTEN & AFWERKING

MICROFILM & SCANNING

WWW.MTPRINTSTORE.BE

zelfs gesloten zijn we open...